

Kulturális különszám

ERZSÉBETVÁROS

ERZSÉBETVÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK HAVONTA MEGJELENŐ INGYENES LAPJA

2022/8

ujsag@erzsebetvaros.hu

www.erzsebetvaros.hu

 Erzsébetváros Hírei

ÖRKÉNY
KERT 2022
09.10.
MADÁCH
TÉR

Európai kulturális negyedét építünk

Újszerű és reményeim szerint hagyományteremtő számmal jelentkezik most, a nyár végén az Erzsébetváros újság. Az önkormányzat kiemelt feladatának tartja, hogy a kerületet Budapest egyik legvonzóbb, legérdekesebb és egyben leginkább európai jellegű kulturális negyedévé tegye. Az itt működő progresszív színházak, nagyszerű galériák, kitűnő kulturális intézmények már most megteremtik annak lehetőségét, hogy a Budapest vagy az ország más tájain élő polgárok, a külföldi turisták elsősorban e miatt a sokszínű, vibráló kulturális kínálat miatt jöjjenek Erzsébetvárosba.

Kerületünket sokáig – egyesek talán még ma is – a rosszhírű „bulinegyeddél”, a „kocsmatrizmussal” azonosították. Mi ezen akarunk és fogunk is változtatni. Elsősorban úgy, hogy az itt lévő vendéglátóipari egységekkel, kulturális és művészeti intézményekkel közösen minőségi, európai mintákat követő kulturális szolgáltatásokra törekszünk. Büszkén mutatjuk be a zsidó kulturális és vallási hagyományokat, örömmel látjuk az avantgárd művészeti kezdeményezéseket, helyet adunk az innovatív és kreatív kezdő vállalkozásoknak, és támogatjuk őket. Minden erőnkkel azon vagyunk, hogy Erzsébetváros Budapest szellemi, kulturális és művészeti központja legyen. Ehhez minden adottsága megvan ennek a nagyszerű és gyönyörű kerületnek. Biztos vagyok abban, hogy az önkormányzatot ebben a törekvésében az itt lakó emberek is támogatják, amit ezúton is köszönök.

Niedermüller Péter
polgármester

NAGYSZÍNPAD

16.30 Danubia Ütőegyüttes

Ez a nagyszerű zenekar a szakmai minőség mellett a fontos társadalmi ügyek elkötelezettje: elég csak az Út a zenéhez programban való részvételükre gondolni, amelyben hátrányos helyzetű gyerekek, fiatalok között dolgoznak. Az Örkény kert rendezvényen tavaly ők játszották Beethoven VII. szimfóniáját. Idén kisebb apparátussal, de ismét izgalmas programmal érkeznek. Különböző kultúrák zenéjét mutatják be számos különleges ütőhangszer felvonultatásával. A görög és az afrikai népzene mellett a magyar néptáncot a swingig és a ragtime-ig sorakoznak a műfajok.

18.30 Fanfara Complexa

A Fanfara Complexa táncmuzikánsok kezdte 2002-ben, és azóta is azt az élő energiát, lendületet képviseli minden színpadon, amit a közös tánc igényel és generál. Hatalmas lelkesedéssel játszóak a hazai szinten a moldvai csángó, román és cigány dallamokon alapuló ritmikus tánczenét, amely a balkáni hangulatot is megidézi. Programjukat kiegészítik új stílusú román dallamok, valamint szerb, bolgár, török, zsidó folklórelemek is. A szaxofonokkal, harmonikával, kobozsal és dobbal előadott hangszerezés a legősibb funkcióknak megfelelően igazi talpalávaló.

20.00 Örkény Esztrád

Az este záróprogramja az Örkény Esztrád, amely a társulati tagok szívügye már több mint tíz éve. Ezen az estén mindenki, aki a társulathoz szeret és tud énekelni, valamelyik kedvenc dalát énekelheti szólóban vagy duó formájában. A zenekart Kákonyi Árpád vezeti, több művésznünk hangszerezen is beszáll.

Vajda Millán

KISSZÍNPAD

15.30 Wesley Károly Kórus Karnagy: Iványi Tamás

A Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség kórusának műsora. A program nyitókoncertjén a kórus profilját bemutató népszerű slágerek, egyházi dalok hangzanak el.

17.30 Klarinétkoncert

Kovács Béla klarinétművész emlékére Kovács Béla a magyar klarinétjátás egyik legnagyobb művésze volt az elmúlt évtizedekben. Nem mellesleg tanszékvezető a Zeneakadémián, szólamvezető az ország első zenekarában. Történetesen az Örkény Színház színésztársalgójának falszomszédjában lakott feleségével, az „abszolút primabalerinával”, Orosz Adéllal. A színház számos művésze jó barátságot ápolt Bélával, akinek emlékére az ország híres klarinétművészeit kérték fel, lépjenek fel a színház rendezvényén. Többet elmond Kovács Béláról, mint akárhány adat: amikor megtudták, hogy készül ez az emlékkoncert, kiváló előadók maguk jelentkeztek, hogy szeretnének itt fellépni. A zenei anyagot Kákonyi Árpád, a színház zenei vezetője állítja össze.

ÖRKÉNY SZÍNHÁZ SZÍNPAD

14.00 Jelmez nélkül - Kadarkai Endre beszélget Polgár Csabával

Polgár Csaba
Fotó: Keleti Éva

16.00 Jelmez nélkül - Kadarkai Endre beszélget Znamenák Istvánnal

A színház nagyszínpadán Kadarkai Endre a délután folyamán két alkalommal beszélget színházunk színészeivel, Polgár Csabával és Znamenák Istvánnal. A portréinterjúk kivételesen nem csak a riporter kérdéseiből állnak. A társulat női tagjait is felkértük, hogy egy-egy kérdés erejéig ők is vegyenek részt a beszélgetés alakításában. A programon való részvétel regisztrációhoz kötött. Részletek az Örkény Színház honlapján.

17.45 Esterházy Péter: Oratorium balbulum Előadja: Mácsai Pál

Esterházy Péter az Oratorium balbulumot Eötvös Péter és a Bécsi Filharmonikusok felkérésére írta. A teljes szöveggel megrendítő irodalmi mű, Mácsai Pál olvassa fel. Esterházy Péter műve az Örkény kertben először lesz hallható. A programon való részvétel regisztrációhoz kötött.

19.00 Babits Mihály: Jónás könyve Előadja: Csujja Imre

Babits Mihály elbeszélő költeménye, a Jónás könyve, melyet Csujja Imre előadásában hallgathat meg a közönség, már hagyomány az Örkény kertben: minden évben telt házas a nézőtér. A programon való részvétel regisztrációhoz kötött.

STÚDIÓ

Mindentudás:

15.30 Für Anikó a fenntarthatóságról 16.30 Bíró Kriszta az elfeledett nőkről

Társulatunk tagjai arra vállalkoztak, hogy az Örkény Színház Stúdiójában a Mindentudás Egyeteméhez hasonlóan olyan tudásukat osszák meg a nézőkkel, amely új oldalukról mutatja be őket. A jelentkezők kb. 30-40 percen mutatják be a szívükhöz közel álló témákat. A programon való részvétel regisztrációhoz kötött.

Bíró Kriszta

18.45 Örkény Zenei Műhely koncert Közreműködők: Józsa Bettina, Zsigmond Emőke, Borsi-Balogh Máté, Máthé Zsolt, Petrik György, Almási Tamás

A fellépők között egy új, saját formációnak is teret adunk: a színház világosítói közül többen aktívan zenélnek különböző zenekarokban. Az eltérő zenei világukat ezen a koncerten kísérleti jelleggel összekötjük, két-három színész csatlakozik hozzájuk énekelni, így erre a délutánra egy új zenekar születik. A programon való részvétel regisztrációhoz kötött.

Lapunk tartalmából

7 KÖZTÉRI FESTMÉNYEK VÁROSRESZE VAGYUNK

8 VÉDETT HÁZAINK

9 A KERÜLET JELENTŐS ALKOTÓKAT TÁMOGAT

ŐSZELENT STARTOL AZ ÖRKÉNYKÖZTÉR A VOLT ERICSSON STÚDIÓ HELYÉN

Nyolc új bemutató: a ligeti romantikától a mélytengeri gasztrohorrorig

Az Örkény István Színház társulata nyolc premiert, köztük hat ősbemutatót visz színre: az előadások között klasszikus drámák, kortárs vitadráma, monodráma, zenés, illetve improvizációs színházi produkciók egyaránt megtalálhatók.

Mácsai Pál igazgató az új évadról elmondta: „A színházi létezés a jelen idő sodrában kell tartani. Az elmúlt két év tapasztalatai helyet kérnek a repertoárban. Érezzük, hogy a közönségnek újat és új módon kell nyújtanunk. A 2022/2023-as évadban folytatjuk a fiatal alkotókkal való közös munkánkat, és kiemelkedően sok ősbemutatót – Magyarországon még sosem játszott német és francia művet és kortárs magyar drámákat – tűzünk műsorra két igazi klasszikus mellett.”

Az évad új bemutatóinak sorát október 7-én Molnár Ferenc *Liliom* című világhírű drámája nyitja Kovács D. Dániel rendezésében. A címszerepet Patkós Márton, a női főszerepet pedig Józsa Bettina játssza.

December 21-én mutatja be a társulat a Robert Wilson, Tom Waits és William S. Burroughs nevével fémjelzett, *The Black Rider* című kultikus zenés előadást. Az ősbemutatót Polgár Csaba viszi színre.

Az évad harmadik premierjét februárban tartja a színház, ekkor Ferdinand von Schirach kortárs német szerző *Isten* munkacímű vitadrámáját láthatja a közönség Mácsai Pál rendezésében. Az előadás a közönség bevonásával tárgyalja a méltóságteljes megőregedés és halál témáját. A darabot magyarországi viszonyokra írták át.

A jövő évad utolsó nagyszínpadi bemutatóját Ascher Tamás jegyzi rendezőként: ez április 21-én Jean-Luc Lagarce francia szerző *A várományos* című komédiája lesz.

Az évad első stúdióbemutatójára októberben kerül sor: Henrik Ibsen *Solness* című drámáját Gáspár Ildikó rendezi.

Kárpáti Péter írja és rendezi a *Tejfaszto* munkacímű, a színészek improvizációinak felhasználásával készülő produkciót, mely

az apaság kérdését járja körül. A bemutató februárban lesz.

Áprilisban *Hat medúza egy tepsiben - mélytengeri gasztrohorror* címmel Fekete Ádám készíti előadást.

Az évad utolsó próbafolyamata a Dávid Attila által írt és rendezett *Emma* című monodráma lesz, Kerekes Éva előadásában láthatja a közönség. A téma a családon belüli erőszak.

Őszre elkészül az egykori Ericsson stúdió felújítása, s az Asbóth utcában megnyílik az ÖrkényKÖZtér. A teátrum harmadik bázisa alapvetően színház-pedagógiai és részvételi színházi feladatokat lát majd el. T. Zs.

Horváth Judit fotói

2022 SZEPTEMBER		A műsorváltoztatás jogát fenntartjuk.		
03	SZOMBAT	19:30	Jelenetek a bábuk életéből	Stúdió
04	VASÁRNAP	19:00	Az ajtó	Színház
		19:30	Jelenetek a bábuk életéből	Stúdió
10	SZOMBAT		ÖRKÉNYKERT	Madách tér
11	VASÁRNAP	19:30	A Dohány utcai seriff	Stúdió
17	SZOMBAT	19:30	Pedig én jó anya voltam	Stúdió
25	VASÁRNAP	11:00	A sötétben látó tündér	Színház
		19:30	33 változat Haydn-koponyára	Stúdió
2022 OKTÓBER				
06	CSÜTÖRTÖK	19:30	Solness - BEMUTATÓ	Stúdió
07	PÉNTEK	19:00	Liliom - BEMUTATÓ	Színház
		19:30	Solness - BEMUTATÓ	Stúdió
08	SZOMBAT	19:00	Liliom	Színház
		19:30	Solness	Stúdió
09	VASÁRNAP	11:00	A sötétben látó tündér	Színház
10	HÉTFŐ	19:00	Az ajtó	Színház
		19:30	Jelenetek a bábuk életéből	Stúdió
11	KEDD	19:00	Az ajtó	Színház
		19:30	Jelenetek a bábuk életéből	Stúdió
13	CSÜTÖRTÖK	19:00	A szecsuáni jó ember	Színház
14	PÉNTEK	19:30	'84	Stúdió
		21:00	Miért lett R. úr...?	Előcsarnok
15	SZOMBAT	19:00	A nemzet özvegye	Színház
		19:30	'84	Stúdió
16	VASÁRNAP	19:00	A nemzet özvegye	Színház
		19:30	T'N'D	Stúdió
18	KEDD	19:00	43. SZÍNIKRITIKUSDÍJ-ÁTADÓ	Színház
		19:30	A tünetegyüttes - avagy a függetlenek tüdőklése és...	Stúdió
19	SZERDA	19:00	Tartuffe	Színház
		19:30	Solness	Stúdió
20	CSÜTÖRTÖK	19:00	Édes Anna	Színház
		19:30	Szex. Újra. El.	Stúdió
21	PÉNTEK	19:00	Kertész utcai Shaxpeare-mosó	Színház
		19:30	Pedig én jó anya voltam	Stúdió
22	SZOMBAT	11:00	Csoda és Kósza	Színház
		19:00	Kertész utcai Shaxpeare-mosó	Színház
24	HÉTFŐ	19:00	Azt meséld el, Pista!	Színház
		19:30	33 változat Haydn-koponyára	Stúdió
25	KEDD	19:00	Liliom	Színház
26	SZERDA	19:00	A nemzet özvegye	Színház
27	CSÜTÖRTÖK	19:30	Macbeth - FELVÉTEL KÉSZÜL	Stúdió
28	PÉNTEK	19:30	Macbeth - ÉLŐ STREAM	Stúdió
29	SZOMBAT	19:00	Secondhand - KÖZKIVÁNATRA MŰSORON!	Színház
		19:30	A Dohány utcai seriff	Stúdió
30	VASÁRNAP	19:00	A hattyú	Színház
31	HÉTFŐ	19:30	Szex. Újra. El.	Stúdió

Itt vannak otthon az Örkény Színház művészei

Ebbe a házba születtem, a IV. emelet 8.-ba, aztán még kétszer visszatértem 1982 és 1988 között ugyanoda, majd 1992 és 94 között egy szemben fekvő V. emeleti lakásba. Az anyukám is lakott ott, megint egy másikban.

(Kvízkérdés: Melyik lakásban nem laktak még Fűrék a fenti címen?)

Agárdy Gáborék srégen alattunk laktak a harmadikon. Nap mint nap találkoztunk, ismertük jól egymást, mint ahogy ismertem feleségét, Boriskát és a Meki nevű skót juhászukat is. 1985 szeptemberében is együtt utaztunk a liftben, amikor elújsághattam neki, hogy az ő hivatását választottam, a színművészeti hallgatója lettem.

Talán a kapu másik oldalán elfér még egy emléktábla is... 😊

Takács Nóra Dia
Barát utca

Ez a kis mediterrán utcácska a Rákóczi úttal párhuzamos első utca, a Szövetség és a Hársfa utca közötti 150 méteren húzódik. Itt laktam albérletben, amíg a Színművészeti Egyetemen tanultam. A legbarátságosabb közeg Budapesten számomra. Réges-régi üzletekkel és fákkal teli, el sem hiszi az ember, hogy a belvárosban van. Úgy éreztem ott magam négy évig, mint gyerekkoromban a kisvárosban, ahol felnőttem. Boldog lennék, ha ez a kis sziget örökké megmaradna ilyennek, hogy legyenek búvóhelyek az olykor igen barátságatlan nagyvárosban.

Április 11-én, a költészet napján a színház verskommandója járta a kerületet

A színészek mondtak verset kerületi iskolákban, szórakozóhelyeken, az önkormányzat épületében és az ügyfélszolgálaton. Csokonai szólalt meg az idősek otthonában, Nagy László egy irodaépület éttermében, József Attila a zsinagógában. Igazi versünnep volt ez a nap.

Für Anikó
Király utca 86.

Szakács Eszter fotói

Pogány Judit
Örkény Színház

Több mint hetven éve kerültem Budapestre, tombolva ugrálnak a fejemben az emlékek, a gondolatok fontosnál fontosabb helyszínekről. Azonban egy híján húsz éve lesz, hogy a Madách téren töltöm időm legnagyobb részét. Legyen hát ez az épület - mely valaha „csillagos ház” is volt, de most régóta már egy színháznak és emellett sok-sok lakónak ad otthont - az általam választott „legfontosabb helyszín”. A hátralevő kis időmet már itt szeretném eltölteni.

Színház az egész világ - kivéve, amikor az Örkény takarít

Június 15-én takarítási akciót hirdetett munkatársai számára az Örkény Színház: a művészek az Asbóth utca kitarításával fejezték ki köszönetüket a helyiek és a környékbeli lakosság türelméért, amire az Ericsson stúdió, azaz új nevén ÖrkényKÖZtér felújítása alatt szükség. Megköszönték a közreműködést a VII. kerületi önkormányzatnak is.

Házibuli a Madách téren

Megkérdeztük Mácsai Pált, az Örkény Színház igazgatóját

Fotó: Znamenák István

Mit jelent az Örkény Színház számára az erzsébetvárosi környezet, a belváros forgataga?

- A színház városi jelenség. Kimozdul néha szabad terekbe, akár erdőbe is, de a belvárosban érzi otthon magát. Mi a zsúfoltságnak voltaképpen az előnyeit élvezzük. Ráadásul egy közlekedési csomópont szomszédja vagyunk: erről nem a forgalom vagy a zaj jut eszünkbe, hanem az, hogy hozzánk mindenholról el lehet jutni. A színház jól érzi magát itt.

Ön mi jót talál benne?

- Engem nem zavar a sűrűség, de már szeretek ellőgni belőle, és nem itt lakom. A belvárosban nőttem fel, nem idegen, élvezem, hogy sok helyre be lehet ülni, használom, amit a környék nyújt, ismerem a kisebb boltokat. A helynek, ha valaki sokat jár erre, van személyessége, vannak ismerősök, kapcsolatok, szimpatikus a környék nemzetközisége is. De aki nem bulizni vagy dolgozni jön, azt nyomaszthatja a tömeg. Vendégként könnyebb örülni az itteni életnek, mint lakóként.

Az Örkény kert programjának sok műsorszámát csak egyszer hangzik el. Miért éri meg ez a rendezvény az óriási energiabefektetést?

- Ez főleg az Esztrádra igaz, ahol énekelünk. Ki-ki a saját maga választotta dalt, sokféle műfajban, igazi zenekarral. Természetesen azért éri meg sokat próbálni és csak egyszer előadni, mert szeretjük. Már több mint tíz éve csináljuk, és ugyanakkora az izgalom és az odaadás, mint amikor elkezdtük. Nem ült ki. Van a kertben valami a gyerekkori ünneplések hangulatából, amikor a felnőttek átrendezik a szobát, vagy a házibulik kedélyéből. Mi is egy kicsit átrendezzük a teret, a közönségünk is érzi a helyzet kivételességét, és mi is.

Mi a különleges az idei programban?

- Természetesen minden.

Melyek a kedvenc műsorszámait?

- Nem udvariasságból nincs ilyen, hanem tényleg. Mindegyikre kíváncsi vagyok. Talán csak azt említem meg külön, hogy a kertben lehetőség lesz a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség munkájának támogatására, és fellép a Közösség kórusa is. De ha kedvencem nincs is, azt meg tudom mondani, min szorongok a legtöbbet: egy LGT-számot választottam az Esztrádra. Gyakorlom reggel-este. Egyszer játszunk el, nem illene mellényülni. B. J.

Örkény István és Erzsébetváros

Örkény István (1912-1979) az erzsébetvárosi Damjanich utca 39. szám alatti házban született. Szülőházát az Egyperces levelek első írásában örököltette meg Egy Damjanich utcai házhoz címmel. A kerület már korábban is nagyjai közé tartozónak ismerte el, hiszen 1999-ban posztumusz díszpolgári címet adományozott számára, 2012-ben pedig emléktáblát helyeztek el szülőházán. Egy évvel később közterületet neveztek el róla (Örkény árkád). Kerületünkben 2004 óta a Madách téri színház is az ő nevét viseli.

CSALÁDBAN MARAD

A Fészek Művészklub új igazgató-főtitkára Galambos Zoltán

Június elsejétől a korábbi műszaki vezető és koordinátor, Galambos Zoltán irányítja a Fészek Művészklubot. Édesapja, Galambos Tibor 50 év után mondott le a vezetői feladatokról, s közgyűlésen választott új ügyvivőt a klubot fenntartó egyesület. Az igazgatói pozíció betöltésére ketten pályáztak: Hollós Máté zeneszerző és Galambos Zoltán. A tagság utóbbinak szavazott bizalmat, Galambos Tibor érdeklődésünkre elmondta: ő nem a fiára, hanem Hollós Mátéra adta le a voksát május 31-én.

Galambos Zoltán két évtizeden át volt a Magyar Állami Operaház énekes. Őt esztendője kezdett dolgozni édesapja mellett a Fészekben. Galambos Tibor táncművész-koreográfus, művészeti menedzser 91 évesen is tevékenykedik szeretett klubjáért: továbbra is ő viszi az egyesület mellett működő alapítvány feladatait. Igyekszik forrásokat szerezni a Kertész utcai épület állagmegóvására, felújítására.

A leköszönő igazgató régi terve valósul meg még ebben az évben: egy nagyszabású, saját bemutatkozó. Az önkormányzat anyagi támogatásával színpadra állítják Thomas Mann Mario és a varázsló című novelláját. Az előadást Lukáts Andor rendezzi, a főszerepben Hegedűs D. Géza látható majd.

Falfestmények az idősothonban

A művészet meg tudja változtatni akár a szociális intézmények légkörét is. Ezt példázzák azok a falfestmények, amelyek a Dózsa György úti idősek otthonában kerültek ki. A negyedik emeleten gondozzák a demens lakókat, akiknek még fontosabb a barátságos, ingerdús környezet. A falfestményeket az idősekkel foglalkozó kollégák javaslatai alapján Huszár Ildikó reklámgrafikus tervezte, aki a Dohány utcai idősek klubjában vezet festészeti műhelyt. A felrajzolt vázlatait önkéntes munkában festették ki a Bischitz Johanna Integrált Humán Szolgáltató Központ munkatársai és a kerület középiskolásai. Körülbelül harmincan dolgoztak a falfestményeken, amelyeken kávéház, könyvesbolt, állatkert, cirkusz is látható. A jókedvű közös alkotás a művészet közösségteremtő erejét is bizonyította. Az idős lakók élete pedig szó szerint kiszínesedett, többen is elmondták: egészen más a hangulatuk, amióta nem a kopár falakat bámulják.

Nőnek lenni jó?

Mit jelent nőnek lenni manapság? Ezt a kérdést járta körül vendégeivel, Homoky Dorka borással és Szegal Hanna Lea fotográfussal Csepelyi Adrienn újságíró a Róth Miksa Em-lékház esélyegyenlőségi programján július 14-én.

Mindháromuknak vannak kinos emlékei. A Junior Prima díjas Csepelyi Adrienn, az ország első női labdarúgás-szakkomentátorát lépten-nyomom próbálták fociból vizsgáztatni nála kevésbé hozzáértő férfiak. „Ki készítette a bort? Apukád vagy a férjed?” – szokták kérdezni a Homoky Dorkától. Szegal Hanna Lea elmesélte: csak itthon

cikizték, amiért lányként gördeszkázik. A világbajnokságon, amelyet végigfotózott, ezt mindenki természetesnek tartotta. A három nő utólag már tudott nevetni olyan helyzeteken is, amelyeket egyáltalán nem volt vicces megélni. A mondaton egy példaképtől: „Egy nő ne legyen író, költő!” Az idősebb borázkollégáknak megfelelni vágyáson, akik mind férfiak, a túl nehézre épített hordókon. És szóba került az autók biztonsági öve is, amit férfi tervezett férfira, így bizonyíthatóan sokkal több nő hal meg autóbalesetben.

A program végén Homoky Dorka organikus borait kóstolhatták meg a vendégek. A sok nőhöz ekkor csatlakozott egy férfi, aki csak a borozásra jött el, a feminista beszélgetésen nem vett részt. A borászlány éppen bontani kezdte 2020-as házasított borát, amikor a férfi elé pattant, rákacsintott, és így rikkantott: „Férfiember nyissa ki a bort, ez az ő dolga, nem?” Talán még most is azon gondolkodik, miért nevetett az ajánlközösán harminc nő.

tzs

Mamma Mia! Elköszönt Kováts Kriszta!

A Madách Színház 2014-ben mutatta be a *Mamma Mia!* című musicalt. A premier óta több mint négyszáz előadásban láthatta a közönség a darabot. Kováts Kriszta, a legelső szegedi bemutató Donna Sheridanje úgy döntött, elbúcsúzik a szerepétől, helyét Auksz Éva vette át.

„Nyolc éve játszom ezt a szerepet, több mint 150 *Mamma Mia!* előadásban léptem színpadra. Igazi ajándék az élettől, hogy castingon megkaptam Donna szerepét, és 2014 nyarán először eljátszhattam Magyar-

országon, a Szegedi Dóm előtt. A Szegedi Szabadtéri Játékokon tizenhétszer adtuk elő, ami rekordnak számít, soha még darab nem ment ennyiszor a szabadtéri játékokon.”

A Madách Színház igazgatója, Szirtes Tamás hálával, szeretettel, virággal köszönt el július 22-én a teátrumban az „értelmiségi Donnától”, kiemelve nőiességét, érettségét, tartását a szerepformálásban.

A közönség állva ünnepelte a színművészt, Kováts Kriszta megkönyyezte a búcsút.

tzs

A Gólem a legjobb független színházak között

A Gólem Színházat idén először hívták meg – rögtön két előadással – a szegedi Thealter Fesztiválra, amelyet július 29. és augusztus 6. között rendeztek meg.

Ez a hazai és határon túli független színházak egyik legrangosabb seregszemléje, amelyre a legjobb társulatokat hívja meg a szakmai zsűri. Beválogatták a Gólemnek a Ladislav Fuks: *Mundstock úr* című művéből készült, felnőtteknek szóló bábélemlőadását, amelyet Cseri Hanna rendezett, és közös produkciójuk a Freeszfével. Emellett nagy sikerrel mutatott be a régi szegedi zsinagógában Németh Virág: *Az utolsó velencei kalmár* című darabját. A rendező Borgula András, a színház vezetője elmondta: „A színeszeimet azzal indítottam el előadás előtt: ha Az utolsó velencei kalmárt egy zsinagógában játsszuk, azt még a jóisten is figyeli. Így játsszatok!” Az előadásról megjelenő elismerő kritikák szerint a Gólem a csúcspontját hozta.

S. Zs.

Lajos Edit kiállítása a nemtelen lélekről

A Klauzál6 Projekt Galériában „Ma férfi vagyok” címmel Lajos Edit kiállítása volt látható augusztus 4-ig. A tárlat a gender, azaz a társadalmi nem időről időre változó megélését jelenítette meg. Leképezte azt a folyamatot, melyben egy személy szabadon fejezheti ki tudatállapotát külső korlátok nélkül. A Budapest Pride hivatalos eseményén Székely Kriszta, a Katona József Színház rendezője mondta el gondolatait. Égre mutató szoborként definiálta Lajos Editet, aki húsz éve barátja. „Edit a szabadságot keresi emberileg, művészileg is. A kiállítás a saját történetéről, a saját útról szól, amire érdemes törekedni.”

„A queer társadalom nekem egy otthon. Nem hiszem, hogy az embert alapvetően az határozza meg, hogy milyen biológiai nemben született. Én nem a nőben, nem a férfiban, hanem az emberben hiszek” – mondta Lajos Edit az Erzsébetváros újságnak.

tzs

Erzsébetváros kulturális központ akar lenni

Hogyan lehetne elérni, hogy Erzsébetvárosról az embereknek ne az jusson eszükbe, hogy ez a bulinegyed helyszíne, hanem, hogy a színvonalas kikapcsolódás városrésze? Hogyan válhat a hetedik kerület Budapest kulturális központjává? Erről szól az a kulturális koncepció, melynek megvalósításához idén kezdett hozzá az önkormányzat.

Befogadó kerületként határozza meg Erzsébetvárost a koncepció, egy alapos, 120 oldalas tanulmány. A nagy, minőségi úgráshoz a dokumentum három fő fejlesztési területet emel ki: elsőként a zsidó kultúra, a zsidó hagyomány ápolását, a vallási turizmus fejlesztését, közösségi és oktatási programok megvalósítását. Második helyen a hagyományos mesterségeket bemutató kiállítóhelyek fejlesztését ajánlják, és azt, hogy fiatal tervezők segítségével újjászülethessenek kerület kézműves hagyományai. Ehhez kapcsolódik a harmadik irány, amelynek célja, hogy fórumhoz segítsen pályakezdő művészeket, a kreatív ipar „inkubátorháza” legyen.

Európában számos zsidó negyednek nevezett városrész van, de alig akad olyan, ahol tapasztalható lenne az erzsébetvárosihoz fogható hitélet, eleven oktatás, kulturális pezsgés. A Dohány utcát a zsidó vallás utcájaként szokás számontartani, a kerület képviselő-testülete által elfogadott dokumentum viszont „a zsidó mindennapok utcájaként” szeretné újratertetni a Csányi utcát. Itt már működik a Gólem központ, az ország első és egyetlen zsidó színháza, valamint a Csányi5 - Erzsébetvárosi Zsidó Történelmi Tár, amely turistáknak, kis- és nagydiákoknak mutatja be a hetedik kerületi zsidóság múltját és jelenét. A jövőben az önkormányzat ingatlanainak célzott bérbeadásával szeretné elősegíteni, hogy települjenek ebbe az utcába judaika boltok, a zsidó gasztronómiai és képzőművészeti vállalkozások. Az utca arra is alkalmas, hogy itt havonta utcafesztivál-sorozatot tartsanak.

A 19. század végén, a 20. század elején Erzsébetváros mozgalmas kulturális és társadalmi életének része volt, hogy egyes mesterségek a kerület belső részén, elsősorban a Király utca környékén koncentráltak. Ilyen volt az ötvösmesterség, a papírművészet, a fotográfia, ebbe a vonulatba tartozott Róth Miksa üvegfestő és mozaikművész műhelye is, amely ma múzeumként működik. A hagyomány folytatója volt Berényi Zsuzsanna Ágnes, aki az Első Magyar Tűzománc Jelvénygyár örököséiként a közel-

Bármilyen lehet. Ez a címe Dancs István darabjának, amellyel a Madách Gimnázium Thália Stúdiója februárban nagy sikert aratott a Gólem Színházban. Az előadás egy végzős gimnáziumi osztály egy napjáról szól. És mellette persze mindnyájunk ifjúságáról, akik kiöregedünk az iskolapadból. A bemutató egyszerre volt a színház és a középiskola együttműködésének ünnepe, és mindkettő a támogató önkormányzattal.

múltban bekövetkezett haláláig gyakorolta mesterségét. A kerület tervei között szerepel, hogy létrehozza az ő emlékének szentelt kiállítást. Az európai szinten is egyedülálló gyűjteménnyel rendelkező, jelenleg Dunaújvárosban működő Papírmúzeum is kifejezte szándékát arra, hogy kiállítását Erzsébetvárosba költöztesse, ahol a Magyar Papír- és Vízjeltörténelmi Társaság is működik.

Magyarországon a felsőoktatási intézményekben frissen végzett művészek sajnos általában légüres térben kezdik pályájukat: kiállítási lehetőségek, próbatermek, műtermek, bemutatkozási alkalmak hiányában nem tudják megteremteni az igényes tevékenység piacát, és a profitkényszer miatt sokan silányabb, de kelendő portéka előállítására kényszerülnek. Erzsébetváros ilyen körülmények között kis ráfordítással a kreatív ipar inkubátorháza lehet, azzal, hogy az „Elsők” program keretében úttörő kezdeményezéseknek, első kiállításoknak, első koncerteknek vagy szindaraboknak ad helyet.

A kerületnek számos más kihívással is meg kell küzdenie ahhoz, hogy valódi kultúrnegyed legyen. Erre csak néhány példa: meg kellene találnia helyét a központi Liget Budapest projektben, érdemes volna létrehozni interaktív helytörténelmi kiállítást esetleg egy turisztikai irodával közös helyszínen. Régi lakossági igény egy nagy helyi szabadtéri fesztivál is, amely kinőhet az NGO-k által kezdeményezett Civil Korzó már fél évtizedes hagyományából.

Egyedülálló gyűjtemény nyitott kaput június 20-án Erzsébetvárosban. Zoltán Tamás ötvös iparművész, fémrestaurátor mester tizenöt év gyűjtőmunka és némi kilincselés után elérte, hogy Ötvös Mesterségtörténelmi Gyűjteménye megnyitja az Akácfa utca 59-es szám alatt. Egykoron Erzsébetvárosban volt a magyar nemesféművészség fellegvára, így gyűjtemény végre hazatért.

Nem léphetünk vissza

Tavaly decemberben fogadta el a kerület azt a koncepciót, amely vonzó kulturális fejlesztéseket ígér a városrészeknek és egész Budapestnek. Erről kérdeztük Szücs Balázs alpolgármestert.

- **Lehetséges-e, hogy Belső-Erzsébetváros egyszerre legyen bulinegyed és Budapest kulturális központja?**

- A kulturális koncepció az irányt mutatja meg, de a végeredménytől messze vagyunk. Ez a dokumentum egyedülálló a magyar gyakorlatban, ilyen önkormányzat korábban nem készített. Magam már vagy öt éve dolgozom rajta. Komoly dilemmáink voltak, hogyan feleljünk meg a Covid-járvány utáni új helyzetnek, például annak, hogy elorvasztották a színházak központi támogatásának rendszerét. Végül három alapvető irány mellett döntöttünk, a helyszelleméből következik a zsidó kultúra ápolása és a kézműves hagyományok támogatása, országos szükség diktálja, hogy segítsük a fiatal művészek bemutatkozását.

- **A kérdésem változatlan: lehet-e kulturális központ egy kocsmamegyed?**

- Ha a bulinegyed azt jelenti, hogy az igényes vendéglátásra építő, gasztronómiai hangsúlyú, a magyar borkultúrát népszerűsítő hely, akkor igen. Ha viszont a turizmusnak arról az ágáról beszélünk, amely az itatásról szól, és a vonzás legalpárabb eszközeivel él, akkor egyértelmű, hogy a két cél nem fér meg egymás mellett.

- **A koncepciót a képviselő-testület tavaly év végén fogadta el. Mi az, ami már megvalósult?**

- Nagyon fontos, hogy a Csányi utcai fejlesztések elindultak. A Csányi5-ben hamarosan rajtól egy szuper kóser kávézó. A Gó-

lem Színházzal kiváló az együttműködésünk, és megnyitja az ötvöstörténelmi gyűjtemény. A Nemzeti Múzeum már megkezdte Berényi Zsuzsanna Ágnes a jelvénygyári hagyatékának feldolgozását, szándékaink szerint az anyag hamarosan Erzsébetvárosba költözhet. Ápolnunk kell azt a hagyományt is, melyet a közelmúltban meghalt legjelentősebb magyar csillárkészítő mester, Grünberger Tamás teremtett. A mostani nehéz gazdasági helyzetben azon dolgozunk, hogy az ösre lakóink számára olyan ingyenes kulturális lehetőségeket szervezzünk, amelyek egyszerre előnyösek az alkotóknak, akiket felvételi lehetőséghez segítünk, és az erzsébetvárosiaknak, akiknek olyan élményeket szerezhetünk, amelyeket egyébként nem tudnának megfizetni.

- **Jó ötlet. De a gázért Erzsébetváros is ötször annyit fizet majd, mint a rezsinövelés előtt. Miből valósítják meg a kulturális koncepciót?**

- Elköteleztük magunkat, nem léphetünk vissza akkor sem, ha kevesebb a pénzünk. Mi, magyarok megszoktuk, hogy vannak helyzetek, amikor a semmiből kell várat építenünk. Nem minden pénzkérdés. Egy jó ügy könnyebben talál pályázati forrásokat szűkös viszonyok között is, mint ami nincsen rendesen kitalálva. A kulturális szcénára pedig különösen igaz: az ár nem mindig arányos a minőséggel.

Az önkormányzat a Klauzál tér 6. szám alatt nyitotta meg a K6 Galériát, amely a fiatal avantgárd képzőművészeké, mindig az éppen kiállító művészek üzemeltethetik

ERZSÉBETVÁROS: A SZÓRAKOZTATÁS KULTÚRÁJA

Hogyan ragasszunk mozaikot?

Még soha senki nem próbálta meg - legalább körvonalaiiban - megfogalmazni Erzsébetváros identitását, felvázolni a gyökerhálózatot, amelyen keresztül e kerület éltető erejét kaphatná, megmutatni mindazokat az egykor létező, de mára már elfeledett forrásokat, melyek tisztán tartása kötelességünk volna. Úgy vélem, talán onnan indulhatnánk felfedező utunkra, hogy Erzsébetváros kulturális hagyományai egyértelműen és bizonyíthatóan a szórakoztatás széles forrásvidékén eredeznek. Nem, nem csupán a plebejus szórakoztatásra gondolok, mert a szórakoztatás nem feltétlenül a kultúra alja.

A SZÍNES MÚLT EMLÉKDARABJAI

Kerületünk a kávéházak, az orfeumok, a kabaré, a sajtó, a film, a színház és a törzsasztalok, a gondolkodó emberek otthona. S mindez sokkal koncentráltabban, mint a főváros egyéb helyein. Hogy elfogult volnék? Természetesen az vagyok, ám tény, hogy a budapesti sajtó- és színháztörténet fejezeteinek többsége Erzsébetvárosban íródott. Ettől még Cs. Szabó Lászlónak igaza van, amikor így ír: „Este nagy élet járta, a kocsmákban

berügött vidéki urak s jogászok bérkocsisokkal és csaposlegényekkel verekedtek. A serdülő Pest ordenárén s németül mulatott.” (Budapesti miniatűrök II. Nyugat, 1935)

Emlékeink olyannyira régiek, mint a mai Kazinczy utca 29. előtt húzódó római kori védőfal, amely a dunai pesti révet védte a lovas támadások ellen. Ahogyan Benkő Samu művelődéstörténész fogalmazott: „Magasból kétségtelenül messze lehet látni, de a finomabb részletekhez - rejtőzzenek azok a társadalom vagy a lélek mélyén - mégiscsak alá kell szállni, le kell hajolni.”

Itt az ideje, hogy körbenézzünk, de alaposan ám! Annál is inkább, mert a kerület története még mindig elképesztő szépségű, ám szétszórt mozaikdarabkból áll.

A LEGPESTIBB UTCA, AMELYIK NEM IS A LEGPESTIBB

Alapvető identitásunk a főváros első legfontosabb utcája, a Király utca, amelyről eddig szintén nem készült még alapos munka, kivéve Sárközi Mátyas kiindulási vázlatnak tekinthető alig 90 oldalas, vékony kis kötetét (A Király utcán végestelen-végig). Nem melleleg már az alapvetésnek szánt tételt,

hiába írtuk tűzfalra, felül kell írunk, mely szerint a Király utca a legpestibb utca. Csendben jegyzem meg, Krúdy Gyula, akinek a mondást tulajdonítják, soha,

sehol nem mondta vagy írta le ezt, de ez egy másik történet.

Amíg Somossy Károly meg nem nyitotta Nagymező utcai orfeumát, a régi pesti éjszaka szinte a Király utcát jelentette az összes „macskával”, a rendkívül frivol Római teremmel és a többi becsületsúlyesztővel. Egy más hegyén-hátán tülekedtek a kávéházak, zengerajók, café chantant-ok, brettlik, mulatók, túpontos megnevezés szerint a deutsch-jüdisch-polnisch theatergesellschaftok.

Aztán jött Perczel Dezső belügyminiszter, aki rendelettel tanította meg magyarul az addig jobbára németül beszélő, éneklő csepűragókat. „Az éji életnek központja ósidóktól kezdve a Király utca. Élénk, pezsgó és lármás. A boltok legnagyobb része nyitva van. Száz meg száz banda nyaggatja hangszereit a nyilvános helyiségekben, a kávéházakban és táncteremekben: kihangzanak az éjbe s egy kaotikus zsongással folynak össze” - írja Mikszáth Kálmán. (Éji séták és éji alakok I.)

S hogy miért éppen a Király utca? Ropant egyszerű: mert a pestiek majdnem fele itt lakott, az akkor még meg nem felezett Terézvárosban. Mindez addig a pillanatig tartott, amíg ki nem tört az orfeumnyitási láz.

KÁVÉHÁZAK, KABARÉK, SZÍNHÁZAK KERÜLETE

Ha régen a pesti ember beszélgetni akart, pihenni, találkozni, írni, üzletet kötni vagy politizálni, hát betért a kávéházba, amelyből szintén kerületünkben volt talán a legtöbb. Kosztolányi így ír erről: „Eleget sopánkodunk azon, hogy nincs karakterünk. Ennek csak az lehet az oka, hogy szégyelljük a karakterünket. Miért is nem merjük hangsúlyozni a kávéházi voltunkat, a kávéházi kultúrát, a szégyenségünk, az otthontalanságunk, a cifra nyomorúságunk jelképét, mikor csakugyan ez a legjellemzőbb sajátságunk? Bizony isten, nincs okunk pironkodni. Aki fintorgatja az orrát, hogy a kávéház plebejus hely, a jöttmentek kaszinója, annak azt mondom, hogy ma már kevés oly arisztokrata és úri kúria van, mint a kávéház, melynek tisztas, munkás, történelmi múltja van. Száz éve, hogy született a mai kávéház öregapja. Tiszteld, pesti ember,

Bóka B. László

a kávéházat, vénebb és tiszteletteljesebb az, mint te magad.” (Budapest, a kávéváros. A Hét, 1914)

Szintén Kosztolányi az, aki összefoglalja a kabaré születését: „Emlékszem azokra a pesti éjszakákra, mikor az első kuplék felzendültek s mindenütt kabaré volt, nemcsak az erre a célra készült négy-öt helyiségben, de a kávéházakban, a magánlakásokban, sőt két ember közt is, aki véletlenül találkozott egymással az utcán. Mindenki szójátékokat faragott. A kupléírók karonfogva jártak a körúton. Fiatalember a konferencier-i pályára készültek. Gyakran megtörtént, hogy a kávéház, egyik felében habos kávét ittak gyanútlan polgárok, a másik felében pedig az utcáról beverődött nagyhajú fiatalemberek verseiket olvasták, hegedültek és ismeretlen színinövendékek szavaltak, vagy énekeltek.” (Magyar kabaré. Nyugat, 1915)

Ha pontosan megszámlalnánk, kiderülne, hogy feltehetően kabaréból is a nagy Erzsébetváros területén működött a legtöbb, ahogyan színházból is. (Zugló, azaz a teljes mai XIV. kerület 1935 februárjáig Erzsébetvárosához tartozott.)

EZ IS OPERETT, AZ IS OPERETT

Itt van aztán a szintén a Király utcához köthető magyar operett és zenés színjátszás. 1903. november 6-án gördült fel a függöny először

a Király utca 71. szám alatt található teátrum, a 33 évet élt, majd 1941-ben lebontott Király Színház színpadán, amely a magyar színháztörténet egyik legsikeresebb színháza volt. Az épület ma már nem áll, helyén egy szellemtelen, ötemeletes monstrum terpeszkedik. Ebben a rövid életű kis színházban 91 ősbemutató zajlott, színpadán a magyar operett legjobbjai és legnagyobbjai játszottak, emlékük a mai napig él. Kissé talán érzelmes lokálpatriotizmussal állíthatjuk, hogy a kerületből indult hódító útjára a ma már hungarikumnak számító magyar operett.

EGY KISVÁROSNYI HÁZ

Volt egy ház a kerületben, amely előbb vagy utóbb mindig szóba kerül, pedig 86 éve nyomra sincs már. Az Orczy-ház volt a pesti zsidóság első gócpontja, a hely, amely otthont és támaszt jelentett. Nem is akármilyen ház volt ez. Hevesi Lajos *Karcképek az ország városából* című könyvében így ír: „Emlékszem, hogy Pest régibb leírásaiban az Orczy-ház mint a magyar főváros egyik legkiválóbb nevezetessége és nagyszerű diszépület, minden turistának legbuzgóbb figyelmébe van ajánlva. (...) Az Orczy-ház a zsidó igazhitűség egyik gócpontja Pesten; egy kis zsidóváros az, egy szabad Ghetto vagy mi.”

A fenti megközelítés egyéni és kezdeti. Jómagam hely- és kultúrtörténészként most látom csak, mennyi munka vár még ránk, ha valóban pontosan mindent akarunk tudni, mikor, mi és hol történt ebben a kerületben. S akkor még nem beszéltem arról, mekkora feladat mindannak rendszerezése, amit elődeink már elvégeztek. Nem hagyhatjuk, hogy bármi elveszen. Ha elvégezzük ezt a munkát, biztosan hazatalálunk. És mennyi mindenről nem beszélünk még, hiszen naponta bukkannak elő újabb és újabb adatok és történetek.

KINEK JÓK A TŰZFALKÉPEK?

Köztéri festmények városrésze vagyunk

A fővárosi kerületek közül a hetedikben található a legtöbb tűzfalkép: a 37 alkotás többsége köztereken, néhány pedig iskolák belső udvarai-ban látható. A tűzfalképeknek köszönhetően Erzsébetváros a street art, az utcai művészet nemzetközi élvonalába került.

A legelső tűzfalat még 2011-ben a Neopaint Works alkotócsoport festette a kerületnek – ingyen. A falfestmény, amely mára sajnos megrongálódott, a Kazinczy utcai játszótér mögötti kopár falat díszítette egy tájképpel.

– Akkoriban teljesen ismeretlen volt ide-haza a tűzfalfestészet – magyarázza Jankovits Barnabás, a Neopaint vezetője –, tehát meg kellett nyernünk az itt élők bizalmát. El akartuk oszlatni azt a tévhitet, hogy ez olyan, mint a graffiti, amit sokan vandalizmusnak tartanak. A minőségi tűzfalkép viszont szép, és mindenkinek hasznos.

Hogy kinek, miért jó a tűzfalkép? A lakosoknak azért, mert színesebb, élhetőbb közegben tölthetik a napjaikat. Jó a kerületnek, mert egy-egy emblemikus köztéri festmény helyi nevezetességgé válik, turistákat és befektetőket vonz ide. Jó a társaságoknak, mert a kivitelező cégek gyakran pénzzel vagy felújítási munkákkal honorálják, hogy felületként használhatják a ház falát. És persze jó az alkotóknak is, hogy műve nem egy múzeum raktárában hever, hanem hatalmas méretekben mindenki láthatja.

A Neopaint első köztéri tájképe akkora sikert aratott, hogy hamarosan szerződést kötöttek a kerület akkori vezetésével újabb tűzfalképek készítésére. Ezeket az előző önkormányzat finanszírozta.

– Elindítottuk 2013-ban a TűzfalRehab Erzsébetvárosban programunkat – folytatja Jankovits Barnabás. – Javaslatokat tettünk helyszínekre és témákra. Fontos, hogy a tűzfalkép ne csak vizuális élmény legyen, hanem üzenetet is hordozzon. Ezért olyan témákat kerestünk, amelyek nem megosztók, a turistáknak és az itt élőknek egyaránt érdekesek.

Például a Rumbach utcai ezer négyzetméteres tűzfalkép a 6:3-as meccsnek, az évszázad mérkőzésének állít emléket. Mellette a Rubik-kocka, odébb a Sisi-fal, utalva arra, hogy Erzsébetváros a legnépszerűbb magyar királynéről kapta a nevét.

Fontos az is, hogy a színes fal illeszkedjen az utcaképbe. Ötletes példa erre a Klauzál téren látható homlokzatimitáció. A tűzfalra a lakóház valóságos homlokzatát festette meg a Neopaint. A díszítő elemek, az erkély is élethű, sőt még a virágjait locsoló szom-

szédot is rápingálták a falra. Alulra egy zöld-ségüzletet, amely pont olyan, mint a szemben lévő zöldseges, amelynek vezetője, Zsuzsa néni is ott diszeleg a falfestményen. Nem kis örömet szereztek azoknak, akiket ekkora méretben megörökítettek.

A kerületi iskolaigazgatók közül is többen megkeresték az előző önkormányzatot: lehetne-e náluk is hasonlóan dekorálni a falakat? Így jött létre a századforduló idéző tűzfal a Madách Imre Gimnázium belső udvarában. A festmény egy régi képeslap alapján készült, amelyre a iskola történelemtanára bukkant egy aukción. A képeslap az 1900-as évek elejének nagykörútját ábrázolja, a Barcsay utca sarkáról, ahol a gimnázium áll.

A diákok kedvence lett az Alsó erdősor utcai iskola udvarában lévő ezer négyzetméteres tűzfalfestmény is. Vidák Zsolt grafikus olyan tarkabarka képet tervezett, amelyen rengeteg kis sztorit fedezhetnek fel a gyerekek. Gyakran tartják ott az angolórát, a képről beszélgetve fejlesztik a tanulók szókincsét.

A tűzfalfestmények hozzájárulnak Erzsébetváros nemzetközi ismertségéhez is: bekapcsolódott a Converse City Forests projektjeibe. A szervezet harminc országában fest olyan tűzfalakat, amelyek fontos társadalmi ügyekre hívják fel figyelmet: például az esélyegyenlőségre, a környezetvédelemre. A Converse speciális légtisztító festékekkel dolgozik, a benne lévő kémiai anyag megköti a szén-dioxidot. Olyan a hatása, mintha fákat ültetnének az aszfaltdzsungel közepére.

Sándor Zsuzsa

ukrán menekült édesanyját ábrázol, amint karjaiban két gyerekével gyalogol át a határon. És megy az ismeretlenbe. A kép messze viszi azt az üzenetet, hogy Erzsébetváros befogadó, multikulturális hely. Ahogyan avatóbeszédében Niedermüller Péter polgármester is hangsúlyozta: „Minden menekültnek segítünk származásától, vallásától, bőrszínétől függetlenül.”

Graffititól a dollármilliárdokig

Brunszkó László illusztrátornak több tűzfalképe is látható Erzsébetvárosban. Az ő tervei alapján készült légtisztító festékekkel a Dob utcában a Converse-fal és a Klauzál utcai ENSZ-fal. Az alkotó a 90-es évek elején graffitiként indult, alternatív művészeti körökhöz tartozott. Majd a reklám- és a filmipar felfedezte a tehetséges graffitiseket. Így lett az illegális műfajból felkapott, milliárdos üzletág. Brunszkó László jelenleg olyan hollywoodi filmes cégeknek dolgozik, amelyek Magyarországra jönnek forgatni. Az a munkája, hogy a stúdiókban felépített külvárosi utcai díszleteket „elcsúfítsa”: a falakat telefirkálja olyan graffitikkel, mintha New York alvilági sikátoraiban járnánk.

Brunszkó a „csúfításból” él, de alkotóként a klasszikus művészetek érdeklik. Rendszeresen együttműködik a Neopaint csoporttal. Szerinte a tűzfalkép is amolyan városi szépművészet.

A társaság a Neopainttel együttműködve a Janikovszky park Dob utca sarkán magasodó tűzfalat is megfestette: a kötélén sétáló fiú szimbolikusan üzeni: merj kockáztatni, túllépj a korlátaidon, hogy elérd az álmaidat. Ez volt az első lélegző festékekkel készült idehaza. De Erzsébetváros azzal is büszkélkedhet, hogy immár a második oxigéndúsító festmény is ide került, az Akácfa utca 27.-be. A megrendelője a Polaroid cég, és Kerekes Kata grafikus vidám, nyári hangulatú művét a Színes Város Csoport festette meg.

A Színes Város vezetője, Flór Péter azt mondja, ők kezdtek az országban először tűzfalakat festeni.

– 2009-ben a Norvég Alap pályázatán nyertünk, amelynek célja a kulturális örökségvédelem volt. Jelenleg tűzfalfestés kurzust tartunk a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen. Ezek a képek általában forgalmas helyeken találhatók, itt nagy felületekben kell gondolkodni, ennyiben más műfaj ez, mintha vászonra dolgoznánk, vagy digitális képeket terveznénk. A VII. kerületben több mint húsz, az országban pedig több mint nyolcvan projektünk valósult meg.

Jelenleg is készülnek tűzfalképek Erzsébetvárosban, de már nem az önkormányzat finanszírozásával. A központi elvonások miatti szűkös büdzséből street art-ra már nem futja. Ugyanakkor a kerületi vezetés mindent megtesz azért, hogy minél több befektetőt és alkotót vonzzon ide, és a sokszínűség szellemisége az utcaképben is megjelenjen. Így valósult meg idén a Klauzál utca 32.-ben az ENSZ-tűzfalkép, amelynek megrendelője az ENSZ Menekültügyi Főbiztoság volt. A festmény egy fotó alapján született: egy

Dembinszky utca 44.

KŐBE ÍROTT TÖRTÉNELEM

Erzsébetváros védett házai

Öt patinás lakóépületet nyilvánított védetté Erzsébetváros képviselő-testülete. A házak területi és időbeli megoszlásban jelenítik meg Erzsébetváros építészeti periódusait. A kerületi Értéktár bizottság javaslatára meghozott döntés is bizonyítja: a házak megviselt állapota ellenére a kerület tele van rejtett kincsekkel.

A németek a második világháború után az újjáépítés forgatógatóban brutális döntést hoztak: a 17-18. századi tönkrebombázott házakat (ha nem kultúrtörténeti emlékek, mint Bach vagy Goethe szülőháza) nem fogják újjáépíteni. Azokból annyi van, mint a nyú, ajánlatosabb csonkig bontani.

Budapest és Erzsébetváros nem bővelkedik ilyen régi emlékekben. Az öt védendő VII. kerületi épület a Síp, a Kis Diófa, az Akácfa, a Dembinszky és a Hernád utcában legfeljebb százötven éves. Nem számítva az építési előzményeket (istálló, toldalék, sufni, tanya, műhely), mai alakjukat 1870 és 1914 között nyerték el. Ami nem csoda, ha belegondolunk, hogy valamiféle szabályozott városépítés, telekkönyvezés II. József alatt indult, megszüntetve a fallal övezett Pest erődjellegét. Ettől kezdve lehetett a fal előtti tűzérsegi kilövési területen belül építkezni. Igaz, ezek a kezdemények majorságok, nyaralók, dülőutakkal összekötött, néhol mocsaras tanyabokrok voltak, kaszálók, szérűskertekkel. Erzsébetváros klasszikus utcanevei (Akácfa, Dob, Dohány, Kertész, Síp) dülőutak vagy gazdacsaládok nevei voltak. Az igazi áttörés a városeyesítés (1873) és a legendás közmunkatanács megalakulása volt.

A közhittel ellentétben a Béccsel vetelkedő, polipként terjeszkedő Budapest nem tetszett mindenkinek. A legendás irodalmi szponzor, Baumgarten Ferenc Ferdinánd, aki egymillió pengőt kitevő vagyonát „a magyar írókra” hagyta (ő maga nem írt, alig

beszélt magyarul), kedvelte az álmos, mértékertőan elegáns, klasszicista Pestet. Az építészeti pezsgést (és rombolást) szörnyűkődvé kommentálta: modern barbárok letünk. És sok helyen el is tűnedezték a klasszicista Pest épületei.

Mint **Sólyom Benedek**, a VII. kerület főépítésze mondja, a tudatos városvédelem eltérő szinteken különböző szempontokat vesz figyelembe. Erzsébetvárosnak jelentős műemlékállománya van. A műemlékké nyilvánítás a legmagasabb szint, országos védelmet jelent. Ilyenek a zsidó kulturális örökség reprezentatív építményei, a Nagy zsinagóga, a Rumbach Sebestyén utcai kis zsinagóga, a Kazinczy utcai ortodox templom, a Rózsák téren a Szent Erzsébet-plébániatemplom vagy a New York-palota. Vannak Erzsébetvárosnak és Budapestnek klasszicista emlékei is, melyek az idő rostáján fennakadtak. A szaknyelv „tanú házaknak” nevezi ezeket.

A következő szint a fővárosi védettség. Sajátos céllal, motivációval helyeznek fővárosi védelem alá utcarészeket, épületcsoportokat. Egy részük nem is mondható klasszikus értelemben vett műemléknek. Ezt a védelmi formát a városkép, a hagyomány, az utca karakterének megőrzésére találták ki. Praktikusán arról van szó, hogy majdnem a teljes Nagykörút védett. Nem mintha a körút házai között ne lennének közepes, jellegtelen (néha csúnyácska) házak. A körút nem az építészet minősége miatt védett, hanem mert nélküle Budapest nem Budapest.

A harmadik védelmi szint a kerületi védettség. Ez közel sem olyan feszes kényszer, mint a klasszikus műemlékvédelem. A házak homlokzatait itt sem lehet átépíteni, de az utca felől nem látható traktusokat át lehet alakítani. Egy tetőtér-beépítéssel kombinált emeletráépítés nyilván tiltott, mert megváltoztatja az épület jellegét. Sólyom Benedek szerint Erzsébetvárosnak rengeteg rejtett értéke van, melyet a több évtizedes elhanyagoltság összeros. Beléphetünk egy kopott, vakolathiányos épületbe, s csodálkozunk a metszett üvegablakon, a kovacsoltvas lépcsőkoriáton, a mives stukkón, a bagolydiszen, a homlokzati szobrokon, miközben a harminc méteren átívelő párkánydiszt kétvégigja a gázkonvektor szellőzőrácsa. A modern építészeti toldalékok (klímák, műanyag ablakok) elleni védekezés sziszifuszi munka.

Akácfa utca 63.

Az Értéktár bizottság harminc épületet vizsgált. Ezekből tett javaslatot az öt kiválasztott épületre. A szűkítés több szemponttól logikus. Nem lehet a fél várost védelem alá vonni. Egyrészt a túl sok védett ház devalválja az igazi értékeket, másrészt nem az a cél, hogy bolygassák a város élő szövetét.

Sétánk a zsinagógától indul. A Dohány-Síp-Wesselényi háromszögben található a Síp utca 6. négyemeletes, két-két ablakengelyes bérház. Stílusát tekintve „premodern”. Hogy a premodern tulajdonképpen micso-da, arról még viták dúlnak. A szecesszió és a 20. századi modern építészet közötti átmeneti szakaszt jobb híján nevezték el így.

A Kis Diófa utcában (3/A-B) csöndesen csordogált az élet. Bizonyos építmények, toldalékok már 1850 táján voltak. 1892-ben épült a ma álló ikerbérház, klasszicizáló eklektikus stílusban. Az építkezés idején már

Buják Attila

Hernád utca 22.

archaikusnak számított. Maga a ház az iratok szerint bekapcsolódott a környék gazdasági életébe. Volt itt faskamra, pékség, a legutolsó átalakítás 1947-ben az akkor ritkaságszámba menő hűtőgép üzembe helyezése, nyilván egy hentesüzlet megnyitása volt. A kétemeletes, környezetében kicsinek számító ház a kapun belül titkokat rejt. Az érdeklődőt meglepi az elegáns kovacsoltvas lépcsőkoriátlát. Az épület a kollektív legrégebb és egyik legérdekesebb darabja.

Az Akácfa utca 63. arról híres, hogy neves építész, Hauszmann Alajos (a Budavári Palota alkotója) tervezte. Igényes kialakítású homlokzat jelzi, hogy Hauszmann nem véletlenül építette a Kúriát, a Markó utcai bíróságot.

Az igazi szépség Külső-Erzsébetváros két jelentős háza. A Dembinszky utca 44.-et harmonikus arányai a 20. századi nagyvárosi beépítés színvonalas darabjává teszik. Az ember úgy érzi, kár volt ezt a házat pazar homlokzatával, szobraival az utca mélyére dugni.

A legizgalmasabb védett épület mégis a Csikágó mélyén vár ránk, a Hernád utca 22. Szokatlan, egyedi homlokzata, arányossága, érdekes kapuboltozata az északi (finn) építészettel rokonítja.

Kérdés, hogy mit tehet az önkormányzat a védetté nyilvánítás után. „Megpróbálunk a szűkös anyagi lehetőségek ellenére a fenntartáshoz, gondozáshoz pluszsegítséget nyújtani - mondja Sólyom Benedek. - Nyilvánvaló, hogy egy védett épület a pályázatoknál előnyt élvez. Hosszú távon érdemes lenne kidolgozni valamiféle koncepciót arra nézve, milyen erőforrásokat lehet bevonni.”

A századforduló építészeti lendület a Monarchia széthullásával, a háborúval több mint száz éve megszakadt. Erzsébetváros ma is áll. És folytatásra vár.

Várjuk észrevételeiket!

Az önkormányzat honlapján teljes dokumentációjával együtt megtalálható a rendeletmódosítás, amellyel többek között az öt épület helyi értékvédelmet kap. Lakossági észrevételeket lehet tenni postai úton Erzsébetváros polgármesterének címezve, vagy e-mailben a konceptio.strategia@erzsobetvaros.hu címen.

Kis Diófa utca (3/A-B)

ERZSÉBETVÁROS AZ IRODALOM MECÉNÁSA

A kerület jelentős alkotókat támogat

Idén harmadjára hirdették meg az Erzsébetvárosi irodalmi ösztöndíjat, amelyre 35 és 65 év közötti, már többkötetes szerzők jelentkezhetnek. A könyvhéten készült képünkön jobbról Gács Anna zsűrielnök, Benedek Anna és Nádasy Ádám zsűritag, valamint a győztesek jelenlétében Szücs Balázs alpolgármester hirdeti ki az eredményt.

SZABÓ IMOLA JULIANNA
író, költő

- Azt írta magáról: „betüpixelrakodómunkás”. Mit jelent ez?

- A címkézést szerettem volna elkerülni: a Táncművészeti Főiskolán táncelméleti szakiróként végeztem, íróként működöm, de grafikai tervezéssel is foglalkozom. Jelenleg az első kisregényemen dolgozom.

- Amely egy rendszerváltás utáni történet.

- Felidézem benne azt az abszurd lakótelepi szubkultúrát, amelyben én is felnőttem. A fókuszban egy család története áll, három lánytestvér sorsa. A legkisebb, Asperger-szindrómás kamaszlány a regény elbeszélője. Deréktől lefelé lebénul, kórházba kerül, és különös víziók kerítik hatalmukba. Az ő szemszögéből mutatom be azt a történelmi, társadalmi hátteret, amely a 90-es években induló nemzedék identitását meghatározta. Részlet a könyvből:

„Különösen nehéz egy olyan családban, ahol mindenki folyton beszél, de mégis mindenki elhallgatja a lényegi dolgokat. Olykor többet tudtunk a francia újhulámról vagy Rozina néni isíászájáról, mint arról, hogy anyámnak miért van aznap rosszkedve. Valahogy a külvilág túl mélyre vackolt belénk, és nagyon nehéz lett volna már egyszerű kérdésekkel előcsalogatni. Koravénnek hitt minket Ómama, ezért próbáltunk előállni valami béna kitalációval arról, hogy a múlt nélkül nincs jelen, és nekünk ez szívügyünk, hogy megértsük azokat az éveket. Na meg Kata ezt tanulja éppen, és alig tud róla valamit. Ómama szagot fogott, félrefordította a fejét, és a tőle megszokott gögös eleganciával odavetette, hogy megírtam, hogy más ne írjon róla. Köpni se nyelni nem tudtunk. Azok az évek olyannak tűnnek innen nézve, mint a Coca-Cola. Méreg, mindenki tudja, mégis sokan több tíz évtizede isszák. És túlélük.”

SZIJJ FERENC
József Attila-díjas író, költő

- Mi az, ami leginkább foglalkoztatja, amire választ keres készülő novelláskötetében?

- Gyorsan leszögezném, nehogy félreértés legyen: az irodalom nem ad választ semmire, akkor már inkább kérdést tesz fel, de azt se konkrétat, csak olyan homályosat. Úgy is mondhatnám, az irodalom problémát ír le vagy ír körül, de azt is áttételesen.

- És melyek az ön problémái?

- Mostani munkámban főként az, hogy miképpen alakítják a magánlélek bajai, furcsaságai és abszurdításai a társadalmi környezetet, illetve fordítva, hogyan jelennek meg a társadalom torz szellemi és politikai alakzatai az egyes ember lelki életében és hétköznapi viselkedésében. A hangsúlyt a furcsaságra és a torzságra helyezném. A gyerekkorból felnövekedvén egyre inkább tudatosult bennem, hogy milyen furcsa társadalmi rendszerben élünk. Aztán volt néhány évtized, amikor azt lehetett hinni, hogy ez a furcsaság már szinte eltűnt, normális ország vagyunk - vagy leszünk előbb-utóbb -, normálisan próbáljuk kicsinálni egymást a két nagy politikai tábor. Most megint valahogy nagyon furcsa ez az egész, miközben azért elműködik megint, ahogy a Kádár-rendszer is elműködött. Ez is egy probléma, hogyan látom meg a hétköznapi működés mögött a totális abszurditást, a leplezetlen hazugságot, a szellemi és anyagi hanyatlást, a társadalmi bomlást. És a másik oldalon ne feledkezzünk meg a lélek furcsaságairól, amelyek hol a történelmi koroktól függetlenül, hol talán épp azok miatt nehezítik meg, netán teszik tönkre az életünket. De visszatérek a leszögezéshez: irodalomról lenne szó, egy kitalált világról, és nem utolsósorban - horribile dictu - szövegről, amelyet irodalmi eszközökkel kell értelmezni. Már ha érdemesnek tartja az olvasó.

TAMÁS ZSUZSA
Az ötödik bejegyzés munkacímű verseskötetről

„Agafja Likováról körülbelül tíz éve hallottam először. Apja, az óhitű Karp Likov 1936-ban döntött úgy, hogy családjával - feleségével és akkor még csak két gyermekükkel - a szibériai tajgát, a civilizációból való kivonulást választja a vallása miatti üldöztetés helyett. Jó oka volt menekülni: a fivérért közvetlenül mellette lötték agyon. A család a körülmények ellenére tovább bővült, még két gyermek született a vadonban: 1940-ben Dmitrij és 1943-ban Agafja. Ők már úgy születtek, hogy nem találkoztak másval a családtagjaikon kívül, és talán úgy is haltak volna meg, ha 1978-ban egy olajjelölőhelyek után kutató geológuscsoport nem bukkant rá véletlenül a családra.

Már az Agafjáról szóló első cikk elolvasása után tudtam, hogy dolgom lesz még vele: megérintett a története, a gondolataim visszajártak hozzá, próbáltam elképzelni az életét, a teljes magányban telő mindennapjait. Mégis évekbe telt, míg irodalmi alakot merem formálni belőle. 2020-ban egy karanténdráma szereplőjévé tettem, most pedig szeretném megvalósítani azt a lírai anyagot, amelyre tíz éve „meghívást kaptam”. Egy merőben új verses anyag, egy verseskötet felépítése a cél, amelyben a szereplők párbeszéde nem valódi dialógus, sokkal inkább monológok egymás mellé helyezése. Főhősöm újságíró egy női magazinnál, aki a karanténidőszak alatt főszerkesztői utasításra blogírásba kezd, de nehezen találja az arányokat a szorongást is magában foglaló személyesség és a női magazinokra jellemző pozitív hangvétel között. Bukdácsoló bejegyzései közül az ötödikben megpróbál merőben új témával és hangvétellel előállni, és Agafja Likova történetét tární az olvasók elé. Innen a jelenlegi (munka)cím: Az ötödik bejegyzés.”

TÓTH KINGA
író, költő, performer

A harmincas írógeneráció külföldön talán legismertebb tagja. Évekig Németországban élt, németül és angolul több műve jelent meg, mint magyarul. Tóth Kinga úgy érzi, az Erzsébetvárosi irodalmi ösztöndíj számára a hazatérés lehetőségét adta meg. Ez szakmai-érzelmi hazatérés is.

Pallósi Margit ír című készülő kötetében nagyszüleinek alakját idézi fel. A könyv szembenézés a múlttal, a családi titkokkal. A szerző szerint a hallgatás az, ami leginkább átadódott a nemzedékek közt. Szembesülés azzal is, hogy sok kérdés van, amit már soha nem tehet föl a nagyszüleinek. A nagymamáját,

Pallósi Margitot így jellemzi: „Karakán, feltűnő, időnként nehéz természetű, egyedülálló dolgozó nő, aki a kertben is magas sarkúban kapált, aki igazán rendhagyó nő és nagymama volt, mindig velem van. Hordom magamban az ő világlátását, ami ezekben a kis prózában, Margit naplójában terveim szerint összeolvad majd az enyémel, ha mondhatok ilyet, ezt a könyvet „együtt írjuk”.

A nagypapája Covidban halt meg, koszorúkat készített. Mesterségét az unoka folytatja, Tóth Kinga is alkot koszorúkat, és koszorúverseket is ír hozzájuk a könyvében.

ZÁVADA PÉTER
rapper, költő, drámaíró
verseskötetének egyik költeménye

A túra

A majolika hatyú csalódás. Bár a hős csónakját a történetben egy madár vonja ugyan partra, két vesztés háborút követően talán nem ez a legideálisabb mítosz egy tartomány szimbólumainak fölvirágoztatására.

A választott állat kulcsfontosságú: arannyal vörös selyembe hímezhetjük, üléshezatra, ágytakaróra, és ez évszázadokkal később is ugyanúgy döntő hatással lehet a sajtókávézó és tejjgazdaságok bevetelére, mint a dél-alpesi lejtők felvonóforgalmára.

Ez már a túra. A honlapon korlátlan idő jutott szobánként, most mégis kiszúrják a fülünket az audioguide-dal. Az ágy fullasztó indái, a kárpit zsúfolt díszítése, szinte érezni, ahogy a bőrünk alá költözik a gótika.

Ha választani lehet áhítat és öldöklés között, a háborút számúzzuk a festményekre. Ha viszont e választás anyánk és az erdő között esik, az neveljen föl, akiben kevesebb az együttérzés.

Ez itt az énekesek terme, mögötte rögtön a konyha beépített sütővel, külön vizes rekesszel a halaknak. Végül a félreértett jelképből az ajándékboldon keresztül távozzunk.

Életrajz

1974-ben születtem, a főváros hetedik kerületében;

édesapám színházak alkalmazásában álló műbútorasztalos, édesanyám szociológiai területen dolgozó tudományos munkatárs (korábban: színész, később: logopédus) volt;

1998-ban művésztanári diplomát szereztem a Zeneakadémia karvezetés tanszakán;

1999 óta tanítok zeneelméletet és szolfézt egykori középiskolámban;

2005 óta rendszeresen publikálok; első elbeszéléskötetemet, a Pertu 2010-ben jelent meg a Palatinusnál, és 2017-ben a Magvetőnél; 2012-ben jelent meg második elbeszéléskötetem, Nincs, és ne is legyen címmel;

azóta 2015-ben, 2018-ban és 2021-ben jelentkeztem rövidprózákkal (Az ország legjobb hóhéra, Verseim, Mondatok a csodálkozásról); ezek közül a Nincs, és ne is legyen, valamint a Pertu című kötetemet mintegy tíz nyelvre fordították le;

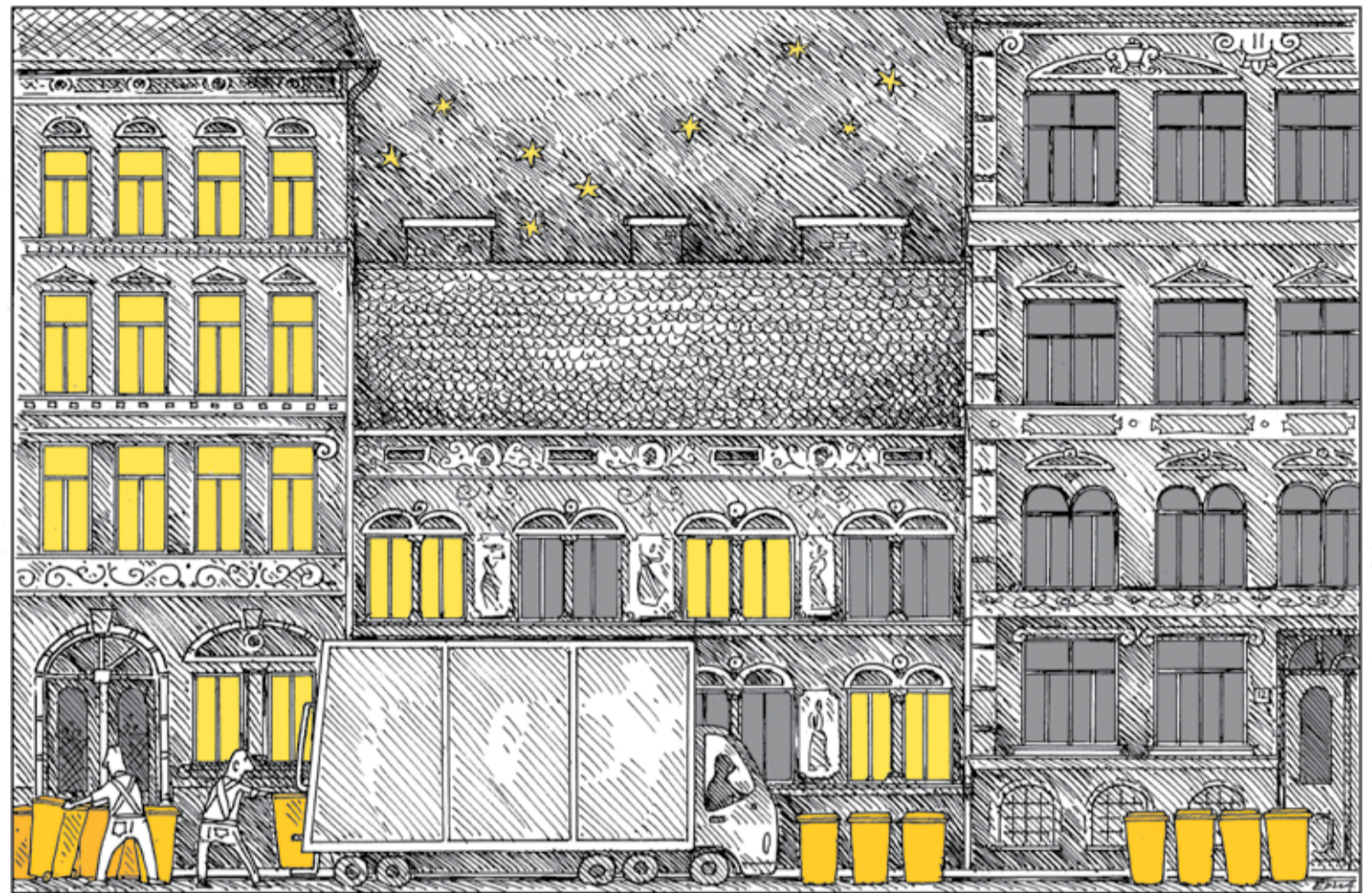
könyveimet, irodalmi tevékenységemet az alábbi díjakkal, ösztöndíjakkal jutalmazták: Móricz-ösztöndíj (2009), Déry-díj (2010), Bródy Sándor-díj (2011), Gundel Művészeti díj (2011), NKA alkotói támogatás (2012), Artisjus-díj (2013), József Attila-díj (2014), EU-Prize for Literature (2015), Libri irodalmi díj (2019), Mészöly Miklós-díj (2019), Szinva-díj (2020), Erzsébetvárosi Irodalmi ösztöndíj (2020);

testvérem Németországban élő zongoraművész;

budapesti vagyok; éltem a belvárosban, Gazdagréten, Újpesten.

SZVOREN EDINA

(kék, zöld és sárga) az Ohrwurm-jegyzetéből

Szűcs Édua rajza

Ma a zöldet viszik. Holnap a sárgát, csütörtökön a kéket, aztán a zöldet megint. Van, aki a zöldet összekeveri a sárgákkal, vagy a sötétben nem látja, hogy melyik melyik. Lehet, hogy a jelmagyarázatot nem vette észre, és az is lehet, hogy öreg, vagy nem képes színeket megjegyezni, mert a különbséget sem látja. Nem tulajdonít jelentőséget semmilyen színbeli különbségnek. Vannak, akik azért zavarodnak össze, mikor meglátják a kéket, a sárgát meg a zöldet, mert ott, ahonnan jönnek – és mindenki jön valahonnan –, nem kékek, zöldet meg sárgák voltak, hanem állítólag zöldet, barnák meg fehérek. Van, aki a sárgákat a kékekkel keveri össze, mások a sárgát a zölddel, s ugyanakkor a zöldet a kékekkel meg a sárgával. Van pedig, aki azt se tudja, hol vannak a kékek – legalábbis ezt állítja, mikor tetten érik.

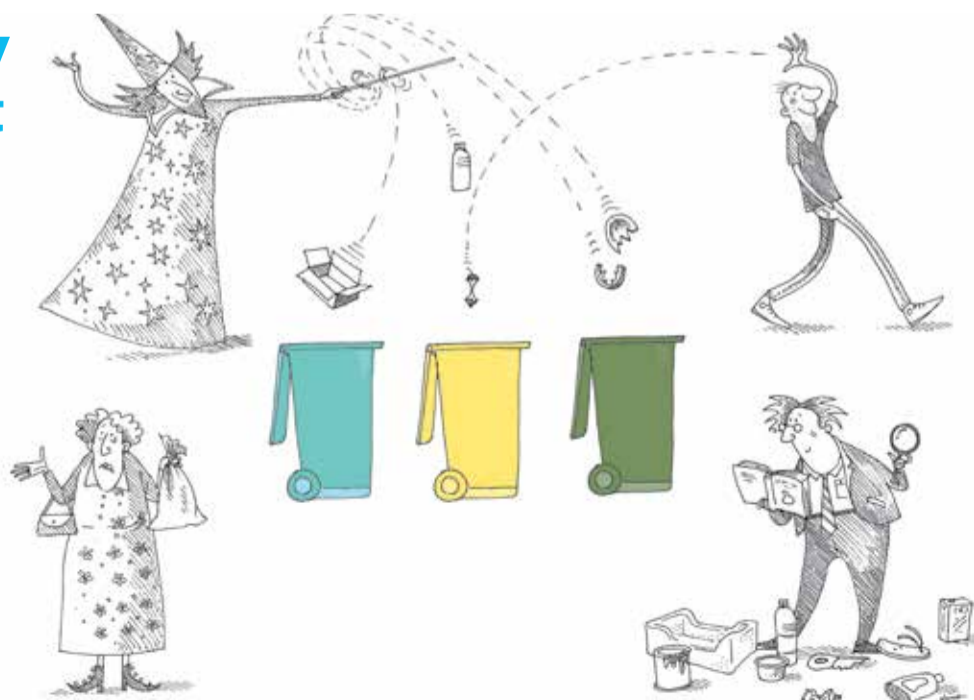
Egyébként hallani, ahogy viszik őket. Még a jobb alvók álmaiba is beszűremkedik a hangjuk. Zúgás szűrődik be, az ezzel járó visszhangzó öblösödések infiltrálódnak az álom szövetébe. Ha a zúgás az álomba beszűrődik, akkor silift vagy sikló lesz belőle, amolyan drótkötélen vontatott óvárosi funikulár, vagy egyszerűen a tenger morajlása, ahogyan állítólag a hullám veri a partot. Ha a kéket viszik, inkább lesz belőle óvárosi funikulár, mint hullámverés, mert kékből csak egy van, ezért rövidebb ideig tart, amíg elviszik. A funikulár fölkapaszkodik a dombra, ezalatt pedig szép kényelmesen elvisznek egy kéket. De ha zöldért vagy akár csak sárgáért jöttek, nem végezhetnek egy óvárosi funikulár menetideje alatt akkor se,

ha minden erejüket megfeszítik. Ilyenkor a zúgásból leginkább hullámverés lesz. Tessék, zöldet visznek: óceán mossa a parti fővenyt. Kiáltásokat hallani. Infiltrálódnak, de emberi exklamációkkal nehéz egy álomnak mit kezdeni. Pedig ha elakadnak a zöldekkel, a kékekkel vagy a két sárgával, akkor egy-két szótagból álló szavakat vágnak egymás fejébe. Ingerültek. Minél többet visznek, annál nagyobb az esély, hogy a fázisok felcserélődnek, végzetesen vagy orvosolhatóan elakadnak, mert, mondjuk, összekeverednek azok a zöldet, amelyekkel már végeztek, azokkal, amelyekhez még hozzá sem nyúltak. Mert az úgy van, hogy amelyiket elvittek, azért az ott marad. Olyan nincs, hogy elvisznek, mondjuk, egy sárgát, s akkor ezt már ne kellene elvinni soha. Az elvittek ugyanis külsőleg semmi sem különböznek az otffejlesztettől meg a visszahozottaktól. Kékből csak egy van, sárgából már kettő, zöldből viszont egyenesen három. Így akarta a ház. Ezért aztán érthető, hogy leginkább a zöldet zökkenthetik ki őket. Egy üres zöld semmiben sem különbözik egy teli zöldtől. Így aztán van, hogy egyetlen zöldet kétszer-háromszor is megragadnak, mire fölismerik, hogy végeztek.

Emberi kiáltások nem fordíthatók át hullámveréssé vagy funikulárrá, a szavak, úgy látszik, az álom túlsó mezsgyéin is csak szavak maradnak. A zúgás többnyire lassan erősödik, és hirtelen hal el. Mikor már azt lehetne hinni, hogy sosem lesz a zúgásnak vége – az óvárosi funikulár sosem ér föl a dombtetőre, az óceán pedig egyazon erősséggel veri majd a partot, míg csak a világ összes kékeit, sárgáit, zöldjeit el nem viszik –, hirtelen megszűnik a zúgás. Persze mikor a kéket viszik, hamar végeznek, és a zúgás gyorsabban, lépcsőzetesebben erősödik, viszont ugyanazzal a hirtelenséggel hal el, mintha a két sárgát vinnék, vagy a három zöldet. A szerencsésebbje egyébként akkor sem ébred föl, mikor a három zöldet viszik. Mások viszont, és belőlük van több, olyankor is fölriadnak, mikor egyetlen szem kékért jönnek. Azok közt, akik még egy kékre is fölriadnak, sokan vannak, akik már lámpaoltáskor is hallják a zúgást. Ezek persze a világ minden pénzéért el nem ismernék, hogy az óvárosi funikulárt, vagy ami még rosszabb, az időtlen hullámverést csak képzelik.

A képzeletük játszik velük, mert attól tartanak, hogy ez a funikulár meg ez a hullámverés tönkrevágja az alvásuk legszebb, legédesebb perceit, és közben, ahogy az gyakran megesik, tévedésből épp azt képzelik el, amitől félnek. Azok közt, akik már éberén, éjjel is hullámverést meg funikulárt vizionálnak, sokan akadnak, akik irigykednek, sőt neheztelnek a többiekre: azokra, akik képesek háborítatlanul átaludni akár három zöldet is. Ahogy régen mondták épp azok, akik ilyen neheztelésre képesek: megaprehendálnak rájuk. És persze közülük, az éberén is funikulárt látók közül kerülnek ki azok, akik nem képesek új színeket megjegyezni, mivelhogy réges-rég telítődtek a színeikkel. Ugyancsak közülük kerülnek ki, akiknek az egész úgy, ahogy van, mindegy. Mindegy, hogy óvárosi funikulár, emberi exklamáció vagy időtlen hullámverés, és mindegy, hogy kék, zöld vagy sárga.

Szelektív varázslat

Szűcs Édua rajza

LUKÁCS SÁNDOR NEM CSAK EGY SZÍNÉSZ, AKI VERSEKET ÍR

Kötet a 75. születésnapra

Szinte hihetetlen, de idén júliusban ünnepelte 75. születésnapját Lukács Sándor színművész. Ebből az alkalomból jelent meg – a Nap Kiadó gondozásában – sorrendben nyolcadik önálló verseskötete, amelyet a Fészek Művészklubban mutattak be.

Kövesdy Zsuzsanna szerkesztő, a régi barát beszélgetett új könyvéről Lukács Sándorral, aki jellegzetes, bársúlyos hangján több írását is felolvasta a közönségnek. A *Kikötő* című kötethez CD is tartozik, exkluzív ajándékként, melyen a szerző előadásában hallgathatók meg a versek.

Elhangzott, hogy szeretet és szerelem, az egyetemes összetartozás reménye jelenik meg a művekben. A hitért folytatott minden napok harcáról szól a *Kikötő*.

„Nem csak egy színész, aki verseket ír. Lukács Sándornak a költészet önálló műfaja” – mondta Gróh Gáspár irodalomtörténész, kritikus a Kellér-szalomban, ahol az első sorban, szemben a színművésszel foglalt helyet gyönyörű felesége.

A bemutatón az is kiderült, hogy 47 éve házasság, s szerelmes verseit a mai napig Marihoz írja: kikötött nála.

A Kossuth-díjas, kiváló és érdemes művésszel, a Halhatatlanok Társulatának tagjával dedikálás közben készített villáminterjút az Erzsébetváros újság.

„Meg kell tanulnia az embernek elereszteni magát”

Az ország egyik legsármosabb színészeinek mit jelent a 75. születésnap?

– Füllentenék, ha azt mondanám, egyáltalán nem foglalkozom a korommal. Ahogy haladok az időben előre, visszamenőleg is egyre többször jutnak eszembe az életem egyes epizódjai, fölmerül a számvetés kényszere. És amikor olyat hallok, hogy 10-12 év múlva elkészül egy híd a Dunán, akkor elgondolkozom, fogom-e még látni. Beugranak ilyen kérdések, de nem dominánsak. Igyekszem leküzdeni a rossz gondolatokat, és elkezdem azzal foglalkozni, ami érdekel, erőt ad.

Hogyan tölti a napjait, sokat dolgozik? Vagy szokott azért lazítani is?

– Vannak aktív napjaim és passzívabb időszakaim, amikor nem lótok-futok, nem kell szöveget tanulnom, ismételnem, feladatra gondolnom. Olyan helyen lakunk, ahol csak fákra látok. Lehet nagyokat sétálni unokával, barátokkal, kutyával, de akár egyedül. Sportolok is: teniszezek. Rengeteg restanciám van olvasásból, amit már soha az életben nem fogok behozni, de azért igyekszem. És ami a legfontosabb: negyven éve Real Madrid-szurkoló vagyok, egy jó Real-meccs teljesen ki tud kapcsolni. De van olyan nap, amikor semmit se akarok csinálni.

Hattyú

Már távolodott tőlünk a nyár
de még fullánkot szúrt a porzó
virágba egy fénylő darázs –

Elhagyva a vizet,
magányos hattyú a parton –

Hiába szeretné,
szárnyának nem lesz tükre
hogy hátra pillantva,
láthassa egyszer
vakító repülését –

Ez a teljes kikapcsolásról, elengedésről szól?

– A semmit szeretném csinálni. Semmit csinálni, az nagy dolog! Lehet értelmesen, értelmetlenül, nihilista módon. A semmi-
ben észbe jut az embernek valami, vagy sok minden. Ilyenkor megszűnik a semmi, átsap kreativitásba. Meg kell tanulnia az embernek elereszteni magát. Nem kell mindenáron, mindig aktívnak lenni. Az gyanús.

Nagy szeretettel veszik körbe itt, a Fészekben. Mi köti még Erzsébetvároshoz?

– A Fészek mellett természetesen a Madách. Mi, vígszínházások sokszor jöttünk át a Madách előadásait megnézni. Nagy konkurenciája volt egymásnak a két vezető színház, mindegyikben óriási egyéniségek játszottak. A Fészek klub pedig a második otthonunk lett Tahi Tóth Lacival, Kern Andrissal, Tordy Gézával, törzsvendégek voltunk sokáig, saját asztallal. Ja, és itt töltöttük Mari-
val közös életünk első szilveszterét is.

Mit jelent önnek az új verseskötény, a *Kikötő*?

– Minden író ember számára kilométerkö, ha egy új kötete megjelenik. Ez egy korszak lezárása, egyfajta összegzés. tzs

A Plakátfiú és a Star Wars

Ritkán gondolunk arra, hogy az utcai plakát is műtárgy, pedig lehet, hogy a kopott, gyűrött poszter évek múlva vagyontokat fog érni. Nyugaton már kultusza van a plakátárverésnek, és itthon is kezd trenddé válni. Nemrég a hazai piacon rekordáron, 1,2 millió forintért talált vevőre egy *Star Wars*-plakát a Rákóczi úti R51 Atelier-ben. A Falra fel! 7.0 plakátaukción a Múzeum Antikvárium és a Plakátfiú szervezte. Novemberben újra várják itt plakátműfaj rajongóit.

A Rákóczi út 51. hatodik emeletén található helyiség egykor a neves neoavangard képzőművész, Pauer Gyula műterme volt. Itt tartották azt a plakátárverést, amelyen a *Csillagok háborújának* két plakátja is csillagászati áron kelt el. George Lucas filmjének 1979-es hazai bemutatójára a Mokép megbízásából Felvidék András grafikus készítette azt a plakátot, amelynek kikiáltási ára 150 000 forint volt. A zsúfolásig megtelt teremben gyorsan emelkedtek a magasba a számo-

zott tárcsák. Egy fiatalember 500 000 forintig licitált, aztán feladta. Az esemény után lelkesen magyarázta: ő nem a film miatt hajtott a plakátra, hanem a grafikája miatt. Ami annyira különleges, hogy még Amerikába is kikerült belőle néhány példány, és az ottani aukciókon dollárezreket fizettek értük.

A Rákóczi úti árverésen egy szolid, bölcsész kinézetű férfi szinte a végsőig srófolta az árakat, majd ő is kiszállt.

– Én nem magamnak vásárolok, az én fizetésemből erre nem futná – jegyezte meg szerényen. – A Múzeum Antikvárium munkatársa vagyok. Sokan nem jönnek el licitálni, hanem minket bíznak meg ezzel. Az én megbízom telefonon azt mondta, a *Star Wars*-plakátért 1,1 millió forintig mehetünk el.

Csak hogy a kalapács végül 1,2 millió forintnál csapott le. A *Star Wars*-plakát boldog tulajdonosa egy vidéki borász lett, aki örömeiben mindjárt vásárolt mellé egymillió forintért egy *A Jedi visszatér*-plakátot is, Helényi Tibor Munkácsy-díjas grafikus munkáját.

Ezek a nagy fogások befektetésnek is jók: a plakát minél régebbi, és minél kevesebb van belőle, annál értékesebb. Számít a témája is, de hát a *Csillagok háborúja* a filmtörténet állócsillaga, a rajongótábora sosem fog elfogyni.

Aki plakátot vesz, gyakran ifjúságának emlékeit, egy korszak hangulatát szeretné

megidézni a lakásában. A szenvedélyes gyűjtő persze más: neki néhány négyzetméteres fal nem elég. Az árverés egyik szervezője és levezényelője, a Plakátfiú, azaz Badits Marcell fotós tizenöt éve gyűjti, adja-veszi a plakátokat.

– A feleségem mindig azt mondja, jobb lenne, ha bélyegeket gyűjtenék, mert azok kisebb helyen is elférnek. Bérlelünk egy lakást, ott hétezer plakátom van, és csak külön helyiségben férnek el.

Annak persze örült, hogy ezen az aukción rekordár is született, viszont az árverésre kerülő 160 plakátnak mindössze az egyharmada ment el. A haszon ezeken az árveréseken kicsi, inkább a plakátkultúra terjesztéséért csinálják. Hogy kik gyűjtenek manapság plakátot? A háziasszonyoktól a milliárdosokig bárki. A Kevin Costner-plakátok legnagyobb gyűjtője idehaza például egy tanár.

S melyik a világ legértékesebb plakátja? Fritz Lang *Metropolis* című filmjét 1927-ben mutatták be, és az eredeti plakátjából már csak négy van a világon. Az egyiket Leonardo DiCaprio vásárolta meg, állítólag kétmillió dollárért. A pontos árat nem tudni, mivel nem nyilvános árverésen vette a színész a majdnem százéves plakátkuriózumot.

A Metallica együttes dobosának, Lars Ulrichnak hatalmas horrorplakát-gyűjteménye van. Mi, magyarok a kevésbé borzongató témákat preferáljuk, inkább a kedvenc együttesek, énekesek és filmjeink posztereire vadászunk. Bár itt, az Rákóczi úti árverésen akadt olyan is, aki fiának felújított szobájába keresett olyan posztert, amely jól harmonizál a fal színével. Valaki más a magyar mozis szerelmeseiként Makk Károly *Szerelmek* című korszakos filmjének plakátjára pályázott. Egyikük sem ment üres kézzel haza. Sándor Zsuzsa

Kerületi kulturális intézmények őszi tervei

MEGSZEGETT ÉS BETARTOTT IGÉRETEK

Egyéves az ISON összművészeti központ

A Szent Efrém Férfikar a Hársfa utca 25.-ben egy esztendővel ezelőtt nyitotta meg összművészeti központját, amelyet ISON névre kereszteltek. Az elnevezés egy bizánci zenei fogalom: tartóhang, amire szabad az improvizáció. Jelentése szerint összeköti az égi és a földi dolgokat – tudtuk meg Bubnó Lőrinc művészeti vezetőtől, aki a különböző művészeti ágakat szeretné összekötni ebben az új térben.

A kultúra mellé itt kávékat szolgálnak fel Bikki Tamás és a Partisan kávézó jóvoltából, illetve finomságokat a Megszegett Igéret Pékműhelyből. Betartott ígéretük viszont, hogy inspiráló és friss találkozások lesznek az ISON-ban. Az elmúlt évben több mint hetven rendezvény otthona volt a Hársfa utcai bázis: kortárs zenét, fotókiállítást, iparművészeti alkotásokat, klasszikus komolyzenei hangversenyt is talált, aki betért ide.

Bubnó Lőrinc az őszi tervezett programokról elmondta, hogy a Dalszerelőműhelyben Fazekas Gergely zenetörténnel

szednek szét darabjaira mainstream popszámokat a résztvevők, legközelebb október 13-án, amikor Billie Eilish dalát fogják elemezni. A Blatt Night szakmai est kottát olvasni tudóknak Terray Boglárka és Dénes-Worowski Marcell vezetésével, az együtt töltött idő alatt spontán kórus alakul. Folytatják a családi délelőtti népszerű programsorozatot is, Oláh Marcell pszichológus mesés-zeneterápiás foglalkozásaival.

Bélyegnyi remekművek tárlata

Az idén 85 esztendő Varga Pál bélyegtervező grafikusművész életmű-kiállítása az ősszel nyílik meg a Bélyegmúzeumban, a Hársfa utca 47.-ben.

„Filatéliai alkotásait határainkon túl is sokfelé ismerhetik, hiszen több száz külföldi bélyegnek szülőatyja, Mongóliától az Egyesült Államokig. Fő motívumterületei a természet, a technikai fejlődés vívmányai, valamint a sci-fi. Más műfajokban is otthonosan mozog, így olajfestmények, akvarellek, könyvillusztrációk is színesítik a közeljövőben látható tárlatot” – tudtuk meg Szabó Jenő igazgatótól, aki elmondta azt is, hogy a kiállításához kapcsolódóan családi vetélkedőt rendeznek az őszi szünetben. Készülnek kifejezetten felnőtteknek szóló programmal is: irodalommal, zenével dúsított borkóstolóra várják az érdeklődőket, terveik szerint októberben.

A TELEP GALÉRIA NYÁR VÉGI-ŐSZI KIÁLLÍTÁSAI

Képek, tárgyak, természeti képződmények, furcsa ereklyék

Szeptember 4-ig tart Cserbik Rita festőművész kiállítása a Telep Galériában, a Madách Imre út 8.-ban. Az alkotó absztrakt expresszionista képei a megszokottól eltérő módon látatják a valóságot, a dolgok mélységét és lényegét keresik. Ahogy Mayer Kitti kurátor fogalmaz: „Cserbik szerint ez a művészet és a művész teljes szabadsága. A mű pedig maga az üzenet.”

Szeptember 8-án Liszkay Lilla képei kerülnek a Telep falaira, Cabinet of Curiosities címmel. A Wunderkammer néven is emlegetett kincseskamrában jómódú gyűjtők a reneszánsz idején a világ minden tájáról

Cserbik Rita: Untitled VII., 2021, akril, zománc, farostlemez

származó egzotikus tárgyakból és értékes ritkaságokból saját kis univerzumukat építették fel. „Ezt a hagyományt hívja életre a fotográfus, aki nemcsak az általa készített képekkel, de talált, manipulált tárgyakkal is felnyitja a befogadó szemét, hisz mindenkinek lehet egy saját csodakamrája – állítja a kurátor. – A természet, a bennünket körülvevő közvetlen környezet folyamatos inspirációt nyújt az alkotók számára, a kérdés csupán az: milyen médiumot választ az alkotó, illetve mennyire avatkozik be a látottakba?” A különleges tárlat szeptember 25-ig látható a Telep galériában.

ÉPÜLETTÖRTÉNETI ÉS BELVÁROSI SÉTA, MŰVÉSZET ÉS MINDENNAPOK

A Kulturális örökség napjai a Róth múzeumban

Szeptember 17-én 11 órakor szezonnyitó épülettörténeti sétával várják a látogatókat a Róth Miksa Emlékházban. Az ingyenes programon a világhírű iparművész egykori otthonába invitál minket Kolocz Dóra muzeológus:

– Sétánk során megismerkedünk a meseter mindennapjaival, cserfes szolgálóival, házias feleségével, és bejárjuk az épületet pincétől a padlásig. Az emlékház első emeletén található lakásmúzeum idóuta-

zás: a történelem viharaiban Budapesten sehol máshol nem maradt fenn változatlan formájában 20. század eleji középosztályi lakásbelső, így a kiállítás a Róth család történetén túl a mindennapok történetébe is betekintést enged.

Új programmal is debütál a Róth emlékház a Kulturális örökség napjai rendezvényen, *A színek mestere – Róth Miksa művészete a belvárosban* címmel szeptember 17-én 16 órakor. Az Astoria és a Szervita tér közötti sétára

hívják az érdeklődőket, mozaikok és üvegablakok mesélnek az elmúlt századfordulóról és Róth Miksa művészetéről.

Ars Sacra Fesztivál Erzsébetvárosban

Építészet, komolyzene, számszimbolika, konferencia és főleg lelki muníció: ez az idei Ars Sacra Fesztivál kínálata.

A hagyományos őszi, szakrális rendezvény szeptember 17. és 25. között várja az érdeklődőket több erzsébetvárosi helyszínen.

A FASORI EVANGÉLIKUSOK PROGRAMJAI

17-én 10 órától a Matiné Bábszínház várja a gyerekeket a Damjanich utca 2.-ben.

18-án 18 órakor a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség gyülekezeti termében az Alkotó Muzsikások Társaságának szerzeményei csendülnek fel zongorán, fuvalán, gordonkán, klarinéton, nagybőgön, kürtön.

21-én 10 és 12 órától a Fasori Evangélikus Gimnáziumban az épület és a hozzá tartozó templom tervezőjére, Pecz Samura emlékeznek.

23-24-én a D50 Kulturális Központban a Magyar Egyházzenei Társaság szervez konferenciát Liturgia és művészet címmel. A zenei szolgálatot a Zeneakadémia egyházzene tanszékének kórusa adja.

PROGRAMOK A RÓZSÁK TERÉN

17-én 19 órakor az Árpád-házi Szent Erzsébet Plébániatemplomban orgonakoncert lesz Bach-, Liszt- és Guilman-művekkel.

23-án 19 órára az Istenszülő oltalma görögkatolikus templomban Keresztkoncertre hívják a zene barátait. Bubnó Tamás ez alkalomra írt szakrális művevel lepi meg közönségét a Szent Efrém Férfikar. Az ősbemutatót az önkormányzat is támogatja.

24-én 19 órakor egyházzenei hangversenyre várják az érdeklődőket: romantikus zeneművek hangzanak el orgonán és énekhangon.

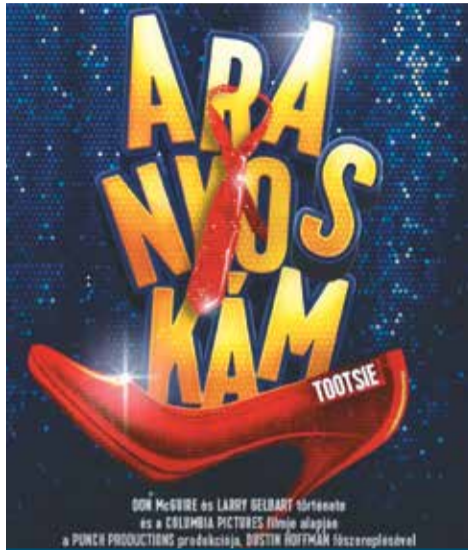
A RÓTH EMLÉKHÁZ A FESZTIVÁLON

A Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény is csatlakozik a szakrális fesztivál programjához Róth Miksa és a számszimbolika témakörben. Vajon mit jelent a 70, a 12 vagy a 3 folytonos visszatérése az alkotásokon? Hol találkozunk ezekkel a Bibliában? Ezekre a kérdésekre kaphatnak választ az érdeklődők **szeptember 24-én 14 órakor**.

Az oldalt összeállította: Török Zsuzsa

„A TÚLÉLÉS ÉVADA”

Erzsébetvárosi színházak őszi programkínálata

Az Aranyoskám őszel a Madách Színházban

A Madách Színház ismét világsikert hoz Budapestre: szeptember 16-17-18-án bemutatja az *Aranyoskám* című musicalt Szirtes Tamás rendezésében. A musical a Madách Színházban non-replica változatban, vagyis saját rendezői koncepcióval, díszlettel, jelmezzel és koreográfiával kerül színre.

Az eredeti musical szövegkönyvét Robert Horn, zenéjét és a dalszöveget David Yazbek írta. A művet Bárány Ferenc és Puller István fordította. Az *Aranyoskám* - Amerikában Tootsie - című filmet Sydney Pollack 1982-ben mutatta be Dustin Hoffmannal a főszerepben. A film cselekményét követi a musicalváltozat is: egy tehetséges, de munkanélküli színész történetét meséli el. A Tootsie musical bemutatója 2019. április 23-án volt a Broadwayn, és óriási sikert aratott.

Az előadás főbb szerepeiben Sánta Lászlót, Serbán Attilát, Szemenyei Jánost, Peller Annát és Simon Boglárkát láthatjuk.

Belvárosi Színház: jegyek még a régi áron

- Az infláció, a rezszi- és egyéb költségek emelése a jegyárakra is hatással van. Ösztől a Belvárosi Színház áremelésre kényszerül, de makacsul megyünk előre, ameddig tudunk, mert hiszünk a szellemileg független művészet erejében és fontosságában - mondta lapunknak Orlai Tibor tulajdonos-producer. Hozzátette: augusztus 31-ig még a jelenlegi áron vásárolhatunk jegyet a színház előadásaira.

A teátrum négy új bemutatóra készül. Október 8-tól a repertoárra kerül egy időtlen klasszikus, a *Love Letters* (Szerelmes levelek) Hernádi Judittal és Gálfi Lászlóval. A *Jaj, nagyj!* az augusztusi bemutatót követően november 5-én és 6-án kerül műsorra Molnár Piroska és Rohonyi Barnabás főszereplésével. A szívmengető, humorral teli történetet nagyszülőknek és unokáknak is ajánlják.

Kern András személyes színházi emlékei Parti Nagy Lajos humorával keverednek A *kellékes* című előadásban, október 19-én.

A negyedik bemutató egy francia komédia csodabogarakkal és mániakkal: *Tok-tok, avagy hogy pattog a kocka?* Ullmann Mónikát, Pataki Ferencet, Járó Zsuzsát, Schruff Milánt, László Lilit, Rohonyi Barnabást, Cseh Juditot láthatják majd a nézők ebben a vígjátékban.

A Belvárosi Színházat működtető Orlai Produkciós Iroda független magánszínház, állami támogatásban nem részesül.

Irodalmi fesztivál az RS9 Színházban

Szeptember 10-én a *Budapest fölött az ég* - *Angyaltemető* című filozofikus vígjátékkal kezdi az évadot az RS9 Színház. Az Anyaszínházzal közös produkciót Menszátor-Héresz Attila rendezzi, a darab fekete humorba ágyazott, filozofikus előadást ígér

Toprongyozó, Kocsis Judit és Csáki Rita.
Fotó: Veres Ildikó

az anyagi öröklét feladásáról, cserébe az emberi szerelemért. Szeptember 29-én az 1990-es évekbe repít vissza az RS9 Színház. Pár évvel a vértelen és euforikus rendszer-váltás után játszódik a *Toprongyozó* című előadás, amely egy hajdani népművelőről szól. Az ország tervezgeti a jövőt, turkálóa jár, lamentál a múlton, túlél, vállalkozik, továbblép, ki-ki sorsa, szerencséje és vérmérséklete szerint. Felvidéki Judit rendezte a darabot, melynek főszereplője egy bala butikban próbálja újraépíteni az életét.

Az RS9 Színházban szeptember 22-én, a Tér 12 Kulturális Egyesület szervezésében Magyar - Élet Irodalmi Fesztivál kezdődik, középpontban a „magyar” és „élet” hívószavakra beküldött művekkel.

Több lábon áll a Gólem Színház

A Gólem Színház tavaly óta saját játszóhelyen, független színházként és vendéglátóhelyként több lábon áll, kávézójuk különleges, izraeli és más közel-keleti ételkínálatával a belváros kedvelt találkozóhelyévé vált. Ősszel egy Broadway-darab első magyarországi adaptációjával jelentkeznek.

Kiválasztottak. Fotó: Gordon Eszter

- A jelenlegi gazdasági, politikai helyzet az egyénre és a társadalomra egyaránt rányomja a bélyegét - mondta Borgula András, a Gólem Színház művészeti vezetője. - Előtérbe kerülnek a napi problémák, az amúgy is meglévő feszültség az eddiginél is jobban ránk telepszik. Szomorú, hogy egyre többeknek kell mérlegelniük: a bevásárlás és a számlák kifizetése után marad-e pénzük feltöltődésre, kikapcsolódásra, például színházvagy koncertjegyre. Mi ezzel együtt itt vagyunk, és itt leszünk, az eddigiekhez hasonlóan dolgozunk tovább, de a túlélés évadát fogjuk kezdeni ősszel.

Az évadban három új premiert terveznek. Október elején bemutatják Joshua Harmon *Rossz zsidók* című darabját Borgula András rendezésében. Jövő januárban gyerekelőadással jelentkeznek: Etgar Keret *Kócos macska* című darabját Cseri Hanna rendezte. Márciusban pedig az *Anyá-apa* munkacímű előadással készülnek: a Marianna D. Birnbaum Mici forgatókönyve és *Apu* című művei alapján készülő produkciót Borgula András állítja színpadra.

Boldog születésnapot, Pesti Magyar Színház!

Budapesti ősbemutatóként érkezik a *Madagaszkár - zenés kalandtúra* című musical. A Hevesi Sándor téri intézmény a nagyszabású, látványosra tervezett előadást november 5-6-án mutatja be. A Madagaszkár főbb szerepeiben látható lesz többek között Pásztor Ádám, Murvai Márton, Soltész Bözse, Bede-Fazekas Anna, Szurcsik Ádám és Pavletits Béla. Az előadás rendező-koreográfusa Vincze Balázs, rendezője Gémes Antos.

A teátrum júniusban megtartott évadzáróján kollégáinak szavazatai alapján szakmai elismerést, Főnix díjat vehetett át Zalán János direktortól Péteri Lilla, Keresztény Tamás és Laczó Zsófia. A közönség szerint a múlt évad legjobb gyermekszínésze Farkas Olivér, a legjobb színész Pásztor Ádám, a legjobb színésznők Péteri Lilla és Bede-Fazekas Anna voltak, az évad legjobb előadása a Valahol Európában lett.

Fotó: Juhász Éva

A Múzeum körút és a Rákóczi út sarkán, a mai Astoriánál nyílt meg a Pesti Magyar Színház 1837. augusztus 22-én, azaz 185 éve. Első igazgatója Bajza József volt. Később többször is átalakított mai épületének első változatát 1897-ben emelték Láng Adolf tervei szerint. Idén lesz 125 éve, hogy 1897. október 16-án megtartották itt az első előadást.

Legyen a Bethlen Téri Színház mindenkié! - Újcirkusz a régi térben

Próza, táncos és újcirkuszi előadásokkal várja a nézőket szeptembertől a Bethlen Téri Színház.

Többek között Blaskó Pétert, Tordai Terit, Hegyi Barbarát, Kútvolgyi Erzsébetet láthatják majd a nézők estéről estére a nagy múltú teátrumban. A hírességek mellett fiatal, független alkotók, táncművészek formabontó és merész produkciói teszik egyedivé a kerület szívében található teátrumot.

- A színházi világ az utóbbi két évben szinte naponta változott, és befogadó színházként ezekhez az igényekhez igyekeztünk alkalmazkodni - mondta érdeklődésünkre dr. Váczi László ügyvezető igazgató. Megtudtuk tőle, hogy a klasszikus és kortárs próza előadások, illetve a mozgásművészetet megújító táncos és újcirkuszi előadások lesznek az évad alappillérei.

- Számunkra az egyik legfontosabb műfaj az újcirkusz, amely a színház és cirkusz eleimet ötvözi kis térben, igazán színvonalas és látványos módon a Közép-Európa Táncszínház táncművészeinek közreműködésével - fűzte hozzá az igazgató.

Különleges kedvezmények várják az érdeklődőket a következő évadban is. Tavaly

előindították A színház mindenkié elnevezésű programot, ezt folytatják: egyes előadásokat 200 forintért lehet majd megnézni.

A járvány alatt számtalan produkció maradt helyszín nélkül, mivel több befogadó helyszín bezárt. A Bethlen Téri Színház lehetőséget, teret biztosít ezeknek a társulatoknak is a következő évadban.

Török Zsuzsa

MESTERSÉGÜK CÍMERE

Civil Korzó a Madách téren

SZEPTEMBER 18-ÁN rendezik meg a Madách téren az ötödik Civil Korzót. 2017 őszén tartották az elsőt, amelyet még az Erzsébetvárosi Civil Szervezetek Szövetsége szervezett, majd a 2019-es választások után az önkormányzat vette át a marsallbotot. A Korzó időben, térben egybeesik a szintén a Madách téren rendezendő Judafesttel. Amikor a civilek először színre léptek, a két időpont nem véletlenül találkozott. Mint Szücs Balázs alpolgármestertől hallottuk, a civilek a Judafesttől kértek kölcsön asztalokat, áramot, bódét – sok olyasmit, ami kell egy rendezvényhez, de nekik nem volt rá pénzük. A Korzót szombaton rendezték, a Judafestet vasárnap. Egyik sem nyomta agyon a másikat, még népszerűsítették is a másik rendezvényt. Így kezdődött egy új hagyomány. A közös időpont idén szeptember 18. Kényszerű kimaradás mindkét vonalon volt, 2020-ban a járványhelyzet miatt mindkét rendezvény elmaradt. Az idei Civil Korzó így lesz majd az ötödik. Újítás, hogy a Gózdú udvarban, ha minden jól megy, felállhat egy kisebb, bensőségesebb színpad.

A Korzó legérdekesebb, szakmailag is igényes programja az **ötvösmesterség** történetét, eszközeit bemutató speciális gyűjtemény. A kiállítási anyag gondozója és kiküzdője a nyolcvanas éveit taposó Zoltán Tamás ötvös, iparművész. A mester szakmájának szerszámainak, eszközeinek egy életen át gyűjtögette. Ma már ritkaságnak számító eszközeit meg lehet nézni, a fémműves szerszámok egyikét-másikat, a szakma fogásait ki lehet próbálni.

Az ország egyik első, hajléktalagonozó szervezete a **Menhely-Kürt Nappali Centrum** (istápolója Fialla Marianna) a rendszerváltás táján alakult, több mint harminc éve működik, a kerületben a Kürt utcában tevékenykedik, specialitásuk a hajléktalanprevenció, a lakásvesztés megelőzése. Érdeklődéssel várjuk társasjátékukat, a „hajléktalan kalandtúrát”, amely bemutatja, hogy ha a játékban rossz lapokat húzunk, könnyen ránk omolhatnak életünk építőkövei. Hogy mindenkiből lehet hajléktalan a mágnástól az útkaparóig.

A **Varázsdoboz** játszóház a kerület (és a Bischitz Humán Szolgáltató Központ) legértékesebb produkciója. Szervezője a szolgáltató munkatársa, Nyíri Krisztina. Az intézmény korábban csak játszóházként működött, mostantól némi szervezeti bővítés után hátrányos helyzetű és fogyatékos gyermekek fejlesztésével is foglalkoznak.

A Civil Korzó agyonszeretett sztárjai a **Vakok és Gyengénlátók** által felvonultatott

vakvezető kutyák. Ők minden évben megjelennek. A szervező, Jánosi Veronika szerint érdekes produkcióik vannak, bemutatják, milyen fogásai vannak a fehér bot szakszerű használatának, bekötött szemmel érzékszervi gyakorlatokat tartanak, ki lehet próbálni a zseniális Braille-írógépet. De lehet bármilyen remek a Braille-gép, a kutyacsapat a sztár. Idén bemutatják, hogyan él, hogyan talál egymásra a vakvezető kutya és gazdája.

Sok érdeklődőt vonz a **Sirály egyesület** sakkstárra. A Sirályra mint sportegyletre száz százalékig állnak a hótiszta amatőrizmus múlt századi szabályai. A legtöbbben a sakkot gyakorolják, Élő-értékszámokra is hajtanak, a FIDE-nél regisztráltatják magukat. Pár száz fős egyesület, 1998-ban alakultak, van nordic walking túraszakosztályuk, kispályás focicsapatuk, indulnak kézilabdában a Budapest-bajnokságban, versenyeznek futásban, kerékpározásban. A klub elnöke, Szedlák Gábor azt mondja, habár a sportot komolyan veszik, a Sirály inkább viszi, mint hozza a pénzt. A kerület iskoláiban a diákolimpiát és az iskolai sakkversenyeket a sirályok rendezik. Jó tudni, hogy legalább hírmondóként ma is vannak amatőrök. Az egyesület, ha bevétele van, a sportba forgatja vissza. Kohári Edit, a Korzó szervezője szerint a Madách téren a sakkstátor előtt a leghosszabb a sor.

Vannak puritánabb programok is. Amatőr színházak jegyet árulnak, előadásokat, koncerteket reklámoznak. Fellép a rendőrkórus, élő zenével, videóval, fodrászattal ott lesz a **Mentés Másként Alapítvány**. A Bischitz testfestést, gyermekfoglalkoztatást prezentál. Eddig tizenkét résztvevő jelezte megjelenését. Szeptemberre ez a szám biztosan megduplázódik.

VAN, AKINEK A KEVÉS IS ELÉG

Kártyások, tanárok, kutyák

Erzsébetváros a többi kerülethez hasonlóan hagyományosan támogatja a civil szervezeteket. Mégis unikum, mert kiemelkedően nagy figyelmet fordít a kerületi szervezetek működési feltételeinek biztosítására. Erzsébetváros az idén húszmillió forintot osztott szét, amivel kimagaslik a budapesti kerületek átlagából.

2020-ban bevezették a működési támogatás rendszerét. Kétféle felbontásban osztható pénz. Vagy a szervezet fenntartását, vagy a fontosnak ítélt programokat támogatja az önkormányzat. Kérdés persze, mennyire lehetünk biztosak egy-egy szervezet szándékaiban. A kérelmezők zömét Kohári Edit szerint ismerik, tudják, kik ők, milyen a szakmai múltjuk. Akiket nem ismernek, azoknak az első menetben kevesebbet adnak, ha bizonyítanak, az összeg növekedhet.

Nehéz manapság olyan ügyet elképzelni – mosolyog Hirbek Edina, a **ZöldEb** nevű kutyás szervezet elnöke –, melybe a kutyások „bele ne ugatnának”. A ZöldEb kutyásai aktívak és izgékonnyak. 2016-ban a Liget-harcok platójáról indultak, amikor attól féltek, hogy a Ligetből kiltathatják az ebeket. S mivel a kutyások nem kis része VII. kerületi gazda, megtalálták a csatornákat Erzsébetváros önkormányzatához is. A csapat (falka) zajos és virulens, Hirbek Edina szerint hatszáz főt s még több kutyát számlál. A Klauzál tér rekonstrukciós terveinek megvitatására azonnal ráharaptak. Az Almássy téren a futtatásban talajcserét harcoltak ki. Két alapcéljuk van: a bürokráciát kell szoros pórásra fogni (érdekvédelem), és „a felelős állattartás” eszméjéért kell kaparni. A megpályázott támogatásból két felvilágosító kiadványt hoztak létre, egy kutyás kisokost és egy gyerekeknek szóló szakmai füzetet. Hogy miért lettek zöld ebek, arra az elnöknek tömör válasza van: egyre zöldebb világban élünk, és – teszi hozzá ironikusan – „a kutyák is jobban szeretnek zöldben pisilni”.

Másfajta kulturális értékrendet képvisel a **Magyar Ultisok Országos Egyesülete**.

Nem gyötrik magukat köztéri megjelenéssel. Negyvenkét erzsébetvárosi ultis a Dózsa György úton egy klubszobában veri a blattot.

– A fiatalok többsége már nem is ismeri ennek a remek játéknak a szabályait – mondja az osztó, Borbély Imre.

Céljuk a magyar ultikultúra ápolása, mivel az ulti közönsége lassanként kiöregszik. A fiatalabb korosztályok a pókért és a magányos online játékokat kedvelik. Amúgy pedig közeledek a szezon, szeptemberben indul az országos utlibajnokság. Erzsébetváros csapata ebben a sportban klasszis. Nem hanyagolják el a vidéket sem. Nyíregyházán tartanak ultitanfolyamot, de Imre bácsi attól fél, velük sirba száll a gyönyörű játék. Mellesleg az ulti frissen tartja a szellemet, orvosság a magány ellen. Lehet mondani, hogy az ulti „csak játék”, nem komoly dolog, de van-e fontosabb a földön, mint a komolytalan dolgok?

A Történelemtanárok Egylete Erzsébetváros civil mozgalmának értelmiségi ása. Ohatatlanul sodródniuk bele a közéleti küzdelmekbe, véleményüket

oktatás- és emlékezetpolitikai ügyekben gyakran kikérik. Az egylet Erzsébetvárosban működik. A rendszerváltás idején szerveztek kutatást is, amely az erzsébetvárosiak és a rendszerváltás kapcsolatáról szólt.

Miklósi László, az egylet elnöke mondja: a tanár hivatásából adódóan semleges, ám mivel az emlékezetpolitika közéleti gyűanyag (lásd főispán, vármegye), muszáj néha kilépni ebből a szerepből. Lehetetlen úgy értekezni, mondjuk, az ukrainai háborúról, hogy szó ne essék Bohdan Hmelnic-kijról, a kozákokról, Sztálinról és a kétmillió áldozatot szedő nagy éhínségről. Ha az órákon a diákok véleménye eltér egymásétól, akkor a tanítás legfőbb eszköze a vita. Erre azonban egyetlen tanár sem kaphatott erről „központi felkészítést”.

A néhány százezer forintos támogatások ránézésre persze szerények, de van, akinek a kevés is elég. Igazi civil számára a pénznél mindig többet ér a függetlenség.

Buják Attila

ERŐMŰVHÁZ

Az ERŐMŰVHÁZ műsorkínálata 2022. augusztus 25. és szeptember 20. között. A programok változhatnak. Az ajánlónkban szereplő eseményekkel kapcsolatban mindig tekintse meg az aktuális információkat a kulturális intézmény honlapján: www.eromuvhaz.hu

K11 Művészeti és Kulturális Központ

Budapest VII. ker., Király utca 11. Jegyek kaphatók online a jegy.hu és a jegyx1.hu oldalakon, valamint a helyszínen hétköznapokon 10 és 16 óra között, és rendezvények kezdete előtt. További információ: www.facebook.com/kiralyutca11 és www.k11.hu, e-mail: titkarsag@eromuvhaz.hu.

Augusztus 25. 18:00

ÉLJ OTTHONOSAN! NYITOTT TÁNCÓRA GRECSÓ ZOLIVAL

Érzékenyítő program a testtudat, a kinezetikus intelligencia, a reziliens működés és a proprioceptív érzékelés fontosságáról. A kurzus központi témája a testtudat. Jegyek elővételben és a helyszínen: 2500 Ft

Augusztus 30. 16:00

SZABAD A JÁTÉK!

Tatay Színház: A csillagszemű juhász - bábjáték. A programra a belépés ingyenes

Augusztus 31. 20:00

KULT UDVAR: THE SHADES

A KULT-Udvar utolsó augusztusi koncertjén a The Shades gitár, beat és rock'n'roll zenekar zenél. Jegyek elővételben és a helyszínen: 1000 Ft

Szeptember 1. 18:00

ÖKONESZESZER A MESSZELÁTÓ EGYESÜLETTEL

A Messzelátó bemutatja a kapszula ökoneszesszert. A kétórás workshop keretében a résztvevők maguk készíthetnek el három egyszerű összetevőjű, őszi szépségápoló szert. Övjük együtt a Földünket, a minimalista hozzáállás fontos! Jegyek elővételben: 1000 Ft, a helyszínen: 1500 Ft

Szeptember 7. 19:00

KVÍZEST - MINDEN, AMI FILM

Legutóbbi kvízünk sikerén felbuzdulva ismét próbára tesszük a filmek szerelmeseit. Jegyek elővételben és a helyszínen: 1000 Ft

Szeptember 9. 18:00

„...KI MERRE LÁT?”

Rácz Kristóf képzőművész kiállításának megnyitója. A kiállítást megnyitja: B. Tóth Klára festőművész-restaurátor, költő. Hangulatfelelős: Ramon El Hungaro ütőhangszeres, handpanművész. A kiállítás szeptember 30-ig látogatható. A megnyitóra a belépés díjtalan

Szeptember 10. 11:00

CIRRHOOP WORKSHOP

Műanyag-újrahasznosító workshop, amelynek keretében ginkgolevél-ékszerket és más természetes formákat alkotunk közösen. A háromórás, kiscsoportos workshopon csiszolni, festeni, vágni, mintázni fogunk, és forrólevegős eszközöket is használunk. Jegyek elővételben: 1000 Ft, a helyszínen: 1500 Ft

Szeptember 10. 19:00

BÁCSKAI JULI PSZICHOSZÍNHÁZA:

Közel/távol. Lélektani határaink Murányi Tünde és Katona László. Néha közelebb jössz, mint ahogy nekem jólesik. Néha távolabb vagy, mint szeretném. Az előadás a lélektani határok témáját fessegeti. Jegyek elővételben: 2500 Ft, a helyszínen: 3200 Ft

Szeptember 14. 20:00

PAPAVER - A Papaver Szendrey-Nagy Olivér dalait megszólaltató alternatív zenei projekt. Jegyek elővételben: 1500 Ft, a helyszínen: 2500 Ft

ÁLLANDÓ PROGRAMJAINK A K11-BEN

ZUMBA LINE DANCE

Könnyed zenés torna nem csak fiataloknak! Szeptember 6. 16:00 Szeptember 20. 16:00 Jegyár: 500 Ft/alkalom, mozgássérült-igazolvánnyal ingyenes

SENIOR 50+ JÓGA

Szeretettel várjuk azokat, akik egy bizonyos kor felett is aktív életet élnek, és ezt meg is szeretnék tartani. Vezető: Kotroczó Ferencné. Szeptember 8. 10:00 Szeptember 15. 10:00 Jegyár: 600 Ft/alkalom, négyalkalmas bérlet: 2000 Ft, mozgássérült-igazolvánnyal ingyenes

Budapest VII. ker., Csányi u. 5. Telefon: +36 1 369 3688, e-mail: csanyi5@eromuvhaz.hu

nyitvatartás: hétfőtől csütörtökig és vasárnap 14-18 óráig, pénteken: 10-14 óráig, szombaton: zárva. Jegyek kaphatók a helyszínen a nyitvatartási időben és a rendezvények előtt.

Augusztus 28. 16:00

ÁLOM/MÁSOK

Gergely Anna Ráhel és Gergely Ida Borbála kiállításának megnyitója „Az elillanó pillanat öröme vagy éppen a csendes, meditatív elmélkedés folyamatát hivatottak megjeleníteni, vigaszt adva ezzel a szemlélőknek, biztosítva őket arról, hogy a magánynak nem mindig kell fájdalmasnak lennie.” Gergely Ida Borbála

A kiállítás - nyitvatartási időben - október 4-ig tekinthető meg.

Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény

Budapest VII. ker., Nefelejcs utca 26. Jegyek kaphatók online a jegy.hu és a jegyx1.hu oldalakon, valamint a helyszínen. www.facebook.com/rothmuzeum és www.eromuvhaz.hu, e-mail: titkarsag@eromuvhaz.hu

Augusztus 25. 20:00 Chill Garden: New Wave KILAKOLTATÁS

Találkozz a film egyik szereplőjével, Láng Annamáriával, és válassz a Fill the Winebox borkínálattából. Filmvetítés a Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény hangulatos kertjében! Kilakoltatás (magyar dráma-komédia, 105 perc, 2022). Jegyár: 1000 Ft

Augusztus 28. 17:00

RÓTH SZALON - NYÁR

Rohmann Ditta és tanítványai A zene és kiállított tárgyaink kapcsolati hálóját keressük, rövid tárlatvezetés után Rohmann Ditta gondnokművésznek és zeneakadémiai tanítványainak koncertjét hallgathatjuk meg. Jegyek elővételben és a helyszínen: 1000 Ft

Szeptember 3. 18:00

MŰVÉSZTERÁPIA WORKSHOP

Téma: változás Újra elindulnak művészterápia workshopok Daróczy Virág vezetésével. Szeptember legelején, az őszi első napjain a változás fogalma és megélése kerül a középpontba. Jegyár: 3000 Ft

Szeptember 6. 18:00

MŰVÉSZTERÁPIA WORKSHOP - NÉGY ALKALMAS

Zárt csoportos művészterápia indul szeptember 6-án. Az alkalmakat vezeti: Daróczy Virág művészterapeuta. Előterbe kerülnek az inspiráló környezet rejtett kincsei, tárgyai. Szeptember 6. 18:00 Szeptember 13. 18:00 Szeptember 20. 18:00 Szeptember 27. 18:00 A programra kizárólag bérlet váltható. A négyalkalmas bérlet ára: 14 990 Ft

ZSIDÓ KULTÚRA SPINOZA ZSIDÓ FESZTIVÁL: ŐSBEMUTATÓK ÉVADA

Szeptember 8. és 19. között huszadik alkalommal rendezik meg a Spinoza Zsidó Fesztivált. A jubileumi eseményre különleges programokkal készül a két évtizedes Spinoza. Két színházi premierjük is lesz. Noha a nézőterük mindössze 70 fős, a pici teátrum mégis egyedülálló a hazai színházi életben.

„Mi csakis ősbemutatókat tartunk - mondja a magánszínház alapítója és vezetője, Sándor Anna. - Nem játszunk klasszikusokat, sem bulvárt, sem nyugati sikerdarabokat, mivel ilyeneket máshol is láthat a közönség. Csakis kortárs hazai írók műveit mutatjuk be. Fontos számunkra a szórakoztatva tanítás, és az is, hogy ezek a művek kapcsolódjanak a zsidó emlékezetpolitikához.” A fesztiválon 14 program lesz 70 közreműködéssel.

- **Szeptember 8.,** csütörtök 16 óra: Gerendás Péter - utcai örömkoncert
- **9.,** péntek 19 óra: Klein Judit + Haverim - klezmerkoncert
- **9.,** péntek 21 óra: Kardos Dániel - Lámpás-koncert
- **11.,** vasárnap 19 óra: Írd újra, Shakespeare! - monodráma
- **12.,** hétfő 19 óra: A zsidó filozófia mai kérdései
- **13.,** kedd 19 óra: Történetek a zsidó munkaszolgálatról 1.
- **14.,** szerda 19 óra: Albina: A nő a Nobel-díj mögött
- **15.,** csütörtök 19 óra: Mózes és Jézus Pesten - kabaré
- **16.,** péntek 19 óra: Ez is klezmer, az is klezmer
- **17.,** szombat 15 óra: Történetek a zsidó munkaszolgálatról 2.
- **17.,** szombat 19 óra: Fellegi Orfeum - koncert
- **18.,** vasárnap 19 óra: Capa, a világhírű fotós - dráma
- **19.,** hétfő 19 óra: Történetek a zsidó munkaszolgálatról 3.
- **Szeptember 8-19.:** Örömszene fotókiállítás, kollégák, Bazánth Ivola képeivel

ÍRD ÚJRA, SHAKESPEARE!

Surányi András rendezésében mutatják be Lackó Gábor monodramáját, az Írd újra, Shakespeare!-t. A témája a nagy angol szerző egyik legvitatottabb vígjátéka A velencei kalmár. Shylock, a zsidó uszorás úgy ad kölcsönt Antoniónak, a velencei kalmárnak, hogy a szerződésben kiköti: ha nem kapja meg időben a pénzt, kivág egy font húst Antonio testéből. Vajon Shakespeare antiszemita darabot írt? De hisz nem is ismerhette a zsidókat, mivel Angliá-

ból akkor már háromszáz éve kiűzték őket. Miért akarta volna Shakespeare felerősíteni az előítéleteket? Netán épp ezeket akarta kifigurázni? Cserna Antal színpadi játéka sok mindenre választ ad, s fanyar iróniával sem marad adós.

ALBINA: A NŐ A NOBEL-DÍJ MÖGÖTT

Vas Albina, a monodráma címszereplője Kertész Imre Nobel-díjas írónk első felesége volt. Szabadkai zsidó családban született 1920-ban, túlélte a pesti gettót, a Gestapo kínzásait, majd a kommunista diktatúra rémtetteit is. Hét nyelven beszélt, de csak teherautó-sofőrként dolgozhatott, abból tartotta el férjét, hogy megírassa a Sorstalanságot. Mi az oka annak, hogy erről a nagyszerű asszonyról eddig alig hallhattunk? A történetét - Spiró György esszéje alapján - Sándor Anna kutatta fel, és

1945. május - Forrás: Kertész Imre Intézet írta meg a darabot, a rendező Czeizel Gábor. Albina Csákányi Eszter alakítja a felolvasószínházban.

TÖRTÉNETEK A ZSIDÓ MUNKASZOLGÁLATRÓL

Ez a címe Dénes Gábor háromrészes dokumentumfilm-sorozatának. A rendező még 1990 és 1993 között készített interjúkat egykori munkaszolgálatosokkal, de a filmre vett beszélgetések dobozban maradtak. Az ezekből készült megrázó háromrészes alkotást most láthatja először a közönség a Spinozában.

Sándor Zsuzsa

Zsidó Kulturális Fesztivál: az életöröm jegyében

A 24. Zsidó Kulturális Fesztiválon a közönség a hazai és nemzetközi zenei élet sztárjaival találkozhat szeptember 4. és 12. között. Mivel nehéz évek vannak mögöttünk, a 2022-es zsidó fesztivál jelmondata idén így hangzik: „Az életörömről hangolunk!”

A rendezvénysorozaton fellépnek a magyar zenei élet olyan kiválóságai, mint Falusi Mariann, Koncz Zsuzsa, Rost Andrea, Malek Andrea, Müller Péter Szíami, Oláh Ibolya és Szulák Andrea. Elfogadták a meghívást énektudásukról is ismert színészek, szerepel Fesztbaum Béla, Gergely Róbert, Hegyi Barbara, Hernádi Judit és Kern András.

Eljönnek külföldi sztárok is. Bemutatkozik a magyar közönségnek az izraeli popzene új divája, a gyönyörűséges hangú és különleges kisugárzású Lala Tamar, aki az észak-afrikai zsidó örökséget dolgozza fel, itt lesz az izraeli-haszid Nigun Kvartett, valamint a szefárd dalokat ihletett előadásban közvetítő Mara Aranda művésznő Spanyolországból.

Vajon mitől zsidó ez a fesztivál? – kérdeztük **Deák Andrea** főszerzőtől. Hiszen természetesen itt nem számít a fellépők származása.

– A helyszínek többsége zsinagóga, tehát olyan hely, ahová az emberek többsége máskor nem jut el. Így viszont megmutathatjuk vallásunk tereit, épített örökségünket – felelte a fesztivál házigazdája. Mint mondta, ezeken a helyszíneken minden produkció egy kicsit misztikus pluszt kap, átítódik a hit erejével. Természetesen nem a fellépők származása fontos, hanem az üzenet, amit közvetítenek, és általában ők is olyan darabokat választanak, amelyek így vagy úgy kapcsolódnak a zsidó kultúrához, amely

magától értetődően része a magyar és az egyetemes kultúrának is.

Arról is érdeklődtünk, hogy mit jelent a fesztiválnak az erzsébetvárosi helyszín, az önkormányzat együttműködése.

– A magyarországi zsidó vallási és kulturális élet centruma Erzsébetváros. Itt vannak fontos zsinagógáink, itt működik a hitközösség, itt állt Herzl Tivadarnak, Izrael Állam megálmodójának szülőháza, itt vannak műzeumaink, iskoláink. Ez a fesztivál ide tartozik. Persze az is nagyon fontos, hogy Erzsébetváros anyagi támogatása nélkül nagyon komoly nehézségekbe ütköznénk, jelenlegi méretében és formájában talán ellehetetlenülne ez a nagyszabású rendezvény.

Niedermüller Péter polgármester lapunknak elmondta, hogy a kerület számára magától értetődő minden jelentős helyi kulturális fesztivál támogatása.

– Két okból is fontos, hogy segítsük a legnagyobb zsidó fesztivál megrendezését. Egyrészt nagy jelentőséget tulajdonítunk a zsidó szervezetekhez, zsidó intézményekhez kapcsolódó rendezvényeknek, amelyek bemutatják a városrész számára kiemelkedő jelentőségű kultúrát, a zsidó hagyományokat. Másrészt azt szeretnénk, ha Erzsébetváros igazi kultúrnegyedévé válna, és ezt a célt szolgálja a Zsidó Kulturális Fesztivál is. Minőségi rendezvényként a minőségi kultúrát képviseli, minőségi turizmust hoz ide.

B. J.

ZSIDÓ KULTURÁLIS FESZTIVÁL
2022. szept. 4-12.

DOHÁNY UTCAI ZSINAGÓGA
Szeptember 4. vasárnap, 20 óra
KONCZ ZSUZSA – Szabadnak született!
Szeptember 5. hétfő, 20 óra
MI VAN VELEM? – KERN ANDRÁS ESTJE
Sztárvendégek: Hegyi Barbara, Hernádi Judit, Fesztbaum Béla és Heilig Gábor
Szeptember 6. kedd, 20 óra
HAVASI PURE PIANO
Szeptember 7. szerda, 20 óra
A BROADWAY CSILLAGA – BARBRA STREISAND LEGSZEBB DALAI
Szulák Andrea, Veres Mónika-Nika, Gájer Bálint, László Boldizsár, valamint a Don Lazi Swingtet tagjai előadásában
Lázár István trombitaművész vezetésével
Szeptember 8. csütörtök, 20 óra
BUDAPEST KLEZMER BAND KONCERT
Sztárvendégek: Rost Andrea, Lukács Miklós, Bolya Mátyás, Szokolay-Dongó Balázs

HEGEDŰS GYULA UTCAI ZSINAGÓGA
Szeptember 4. vasárnap, 19 óra
DALOK A PESTI HOLDFÉNYBEN
A Monarchia Operett látványos koncertelőadása a „slágergyáros” Zerkovitz Béla dalaival
Szeptember 7. szerda, 19 óra
FALUSI MARIANN: KLEZMER
Közreműködnek: Darvas Kristóf és zenésztársai
Szeptember 8. csütörtök, 19 óra
SZERETED-E MÉGI? – GERGELY RÓBERT NOSZTALGIKUS KONCERTJE

RUMBACH UTCAI ZSINAGÓGA
Szeptember 5. hétfő, 19 óra
MALEK ANDI SOULISTIC: SHALOM, JERUZSÁLEM
Szeptember 6. kedd, 19 óra
Haszid misztikum kortárs dzsesszben – **NIGUN KVARTETT (IZRAEL)**
Szeptember 11. vasárnap, 19 óra
Így zúg a Földközi-tenger, avagy színpadon **MARA ARANDA, A SZEFÁRD ZENE KORONÁZATLAN KIRÁLYNŐJE**

A Fesztivál részletes programja és jegyvásárlás:
www.zsidokulturalisfesztival.hu | www.broadway.hu

BROADWAY EVENT | BZSH BUDAPESTI ZSIDÓ HITKÖZÖSSÉG

JUDAFEST: a zsidó vallás titkai

Szeptember 18-án, vasárnap rendezik meg a Madách téren a 15. Judafestet. A Bálint Ház rendezvényének idei témája a titkok és tabuk. Vajon mitől tűnik sokak számára titokzatosnak a zsidó vallás? Egyáltalán, mi az, hogy zsidó? Hogyan éli meg a hitét egy mai zsidó, és miként gyakorolhatja a mindennapokban?

A programok kora délután kezdődnek, a téren felállított színpadon több beszélgetés is sor kerül. Az egyiknek a témája: női szerepek régen és most. Moderátora **Ledniczky Livia** történész, az Izraeli Kulturális Intézet programigazgatója. Részt vesz benne Hidas Judit író, szerkesztő, Szilánk Zsuzsa, a Maimonidész Gimnázium operatív igazgatója és Fritz Zsuzsa, a Forrás Zsidó Tudástár vezetője.

Fritz Zsuzsa lapunknak elmondta: ő nem vallástörténet zsidó. „Hagyományként, közösségi összetartozásként és több ezer éves párbeszédként élem meg a zsidóságot. A zsidóság színes, nyitott és izgalmasan sokrétű gazdagságáról fogok beszélni. A zsidóság oktatójaként pedig az oktatás szerepéről és a női példaképekről is megosztok néhány gondolatot.”

A mély beszélgetések mellett – a Judafest hagyományaihoz illően – szórakoztató programokra is számíthatunk. Bemutatják a zsidó gasztronómia inycségeit, és zenés-táncos bulikból is akad bőven választék.

A rendezvények házigazdája Steiner Kristóf újságíró, gasztroblogger. A zsidó konyha egyik legjobb szakértője, Mautner Zsófi gasztroblogger főz a színpadon, és 30-40 embernek biztosan jut kóstoló.

A fesztiválhangulatról kitűnő zenészek is gondoskodnak: többek közt Gryllus Vilmos, a Tóth Vera Quartet, záróprogramként pedig este a **Besh o droM** zenekar ad koncertet.

A Judafestnek a szórakoztató ismeretterjesztésen túl egyéb küldetése is van: összehozni a különböző zsidó szervezeteket a civil szféra szereplőivel. Körülbelül húsz zsidó szervezet sátrait kereshetjük fel szeptember 18-án reggeltől a Madách téren. Személyes közelségből is megismerhetjük az egyáltalán nem titokzatos, ám annál színesebb zsidó életet és kultúrát.

A Judafestet idén is a Civil Korzó eseménnyel közösen rendezik meg. Támogatója az Erzsébetvárosi Önkormányzat, szervezője Szűcs Balázs alpolgármester.

BESH O DROM

A Judafest leginkább várt esti bulija a Besh o droM koncertje lesz. Világzenéjüket sodró lendülettel és profizmussal adják elő, ami a nemzetközi élvonalba emelte őket. Az együttes alapító vezetője, az ütős hangszeren játszó **Pettik Ádám** elmondta: „Még sohasem léptünk fel a Judafestben, ezért ez számukra is boldogságos esemény. Ráadásul rég nem játszottunk Budapesten, így talán már a pesti közönségnek is hiányzik egy jó kis Besh o droM-os tombolás. A zenénk zsidó, magyar, cigány, román és macedón gyökerekből is táplálkozik. Népzenei alapokat dolgozunk fel és keverünk össze. A zenén keresztül szeretnénk megmutatni, hogy a különböző kultúrák mennyire megférnek egymással és gazdagítják egymást.”

MEGBOCSÁTÁS

Szeptember 17-én, szombaton 20 órakor vetítik a **Megbocsátás** című feliratos izraeli filmet, amely a háborús Dél-Izraelben, a zsidó új év elején játszódik. A zsidó vallási törvények szerint ez a megbocsátás és a bocsánatkérés időszaka. Nissan, az ortodox zsidó úgy érzi, hogy nem tud tovább élni, ha nem szerez megbocsátást barátjától, Saultól.

A vetítés helyszíne a Rumbach utcai zsinagóga kertje. Ajánlott pokrócot, párnát hozni.

Előtte regisztrálni kell a judafest.org oldalon.

S. Zs.